

Каленик

БРОЈ 3
ЗА 1997. ГОДИНУ

ДОНОСИ:

Тема броја
ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА
ОД КОНКОРДАТСКЕ КРИЗЕ
И УПОКОЈЕЊА ПАТРИЈАРХА
СРПСКОГ ВАРНАВЕ
Стр. 12-28

Сава, епископ шумадијски
ТРИСТАГОДИШЊИЦА ПРЕДСТАВЉЕЊА
СВЕТОГ СТЕФАНА ПИПЕРСКОГ Стр. 9

Икона Светог Стефана Пиперског,
рад Сотериоса Панаилидиса

Христос Јанарас
НИФОН КЕЛИОТ
(ФАНТАСТИЧНО ЖИТИЈЕ) Стр. 10

ФОТОГРАФИЈЕ

На насловној страни: Света Тројица, икона, рад монаха Андреја (Рубљова), почетак XV века

На последњој страни: нови храм Светог Саве у Крагујевцу, у изградњи

О ко да се стиди назвати се слугом
И служити Богу с радошћу, не с тугом?
Кад се и Син Божји из Очевог крила,
Господар свих твари и небеских сила,
Спустио на земљу да људима служи
И да пример службе драговољне пружи.
Прерушен у тело и у сиромаша,
Слуга без одмора, слуга без предаха,
Он и ноге пере рибарима знојне,
Нахрани, исцели, поучи безбројне.
Цар царева тако, а грешници како?
Да до власти дођу, и то брзо, лако,
Да се хвале влашћу, да се надимају
И да ближњим својим за врат ногом стају -
То је њихов програм, то њихова сврха,
Живот им је цео за сујетом трка.
О Исусе славни, службом прослављени,
Све људе на службу чудесно покрени.
Ко год Теби служи не хвата га рђа,
Пун је Твоје силе, пун је милосрђа.
За цара и краља и сваког смртнога
Највеће је звање - раби Христа Бога.

Епископ Николај (Велимировић)

ДУХОВИ - ПРАЗНИК ПОБЕДЕ ВЕЧНОГА НАД ПРИВРЕМЕНИМ

Посматрана у нагој историјској стварности, Црква Христова представља најсложенији и најкомпликованији, вечно живи, савремени и актуелни организам за кога дух и ум људски знају. По својем пореклу, задатку, са својим установама намењених духовном руковођењу верника на путевима спасења и вечнога живота, осмишљењу човекова бића, представља јединствену и непоновљиву заједницу свих разумно слободних бића, анђела и људи, који верују у Христа Спаситеља, и који су у Њему сједињени као једној и јединственој глави својој. Само у томе смислу ваља разумети речи Светога апостола Павла: "Да се све састави у Христу што је на небесима и на земљи у Њему"... (Еф. 1,10.)

Спаситељ је завршио свој богочовечански подвиг искупљења рода људског од греха, зла и смрти, послушан Оцу својем Небескоме, своје послужење свршио потпуно, ради кога је и дошао на земљу међу људе (Јн. 18, 4). Наше људско тело узео је на себе и са њим прошао сва она благодатна и спасоносна стања од витлејемских јасала до Гетсиманије, Голготе и Јелеонске Горе. Извршивши подвиг искупљења и спасења Господ Христос је на тај начин ушао у сами центар свеколике Историје рода

људског - искупљеног обновљеног, освећеног, препорођеног човечанства, облагодатења.

После свога славног Васкрсења, Спаситељ Господ Исус Христос је четрдесет дана провео са својим ученицима и апостолима, јављао им се на различите начине и утврђивао их у вери, припремао их за узвишену и спасоносну службу проповедања Јеванђеља свему свету. Отуда је славни догађај Његовог Васкрсења једна од најпосведоченијих чињеница и догађаја Његовог живота. И не без разлога! Јер хришћанство у својој целокупној стварности, у својој виталности и својој неограниченој моћи, трајању и постојанству, почива на догађају Васкрсења, кључном темељном, поузданом и достоверном. Знао је Спаситељ на какво дело позива и упућује ученике. Зато им је у догађају Вазнесења, одвојивши се од њих, оставио поруку, и велику и сигурну утеху: "Јер ево, Ја сам са вама у све дане до свршетка века"... (Мт. 28,20).

У догађају Вазнесења Спаситељ Исус Христос упутио је Своје ученике, да у Јерусалиму сачекају извршење обећања кога им је дао још на тајној вечери: "Када дође Утешитељ, кога ћу вам Ја послати од Оца, Дух Истине који од Оца исходи, Он ће сведочити о Мени, а и ви

ћете сведочити јер сте од почетка са Мном (Јн. 15, 26-27)". „Дух Истине, упутиће вас на сваку Истину, јавиће вам што ће бити унапред" (Јн. 16,13). Педесетница - празник Духова, дан је историјског настанка Цркве Христове, њене узвишене и свеспасоносне мисије међу људима. Својим установама, неисцрпном ризницом богоблагодатних дарова, она поуздано, сигурно и непогрешно води верне вечним и непорлазним идеалима спасења. Дела Апостолска су, због тога, први животопис Духа Светога у роду људском. Почео је у пуноћи својој на дан Свете Педесетнице, тада је почео и трајаће непрекидно кроз сва времена у сву вечност. Његов силазак на свете апостоле је по речима Спаситељевим: "Обећање Очево" (Д.А.1,4). Спаситељ је утврдио Своју Цркву на Крсту: "коју је стекао крвљу Својом" (Д.А. 20,28), јер је на Крсту Господ искупио све нас и поново са Богом сјединио, и тек после страдања ушао у славу Своју (Лк. 24,26) иза чега је и могао да пошаље ученицима обећаног Духа Светога (Јн. 7,39).

Први историчар Цркве Христове Свети апостол и јеванђелист Лука, који је на другом и тећем мисионарском путу пратио Светога апостола Павла, и био очевидац и сведок многих

догађаја, описује их упечатљивије и достоверније од свих других ученика. У једној исто-ријској књизи Новог Завета, Делима Апостолским, дао је тачне и исцрпне описе проповеди апостола Петра, Јована и особито Павла, као и описе првих догађаја из времена живота Цркве Христове у апостолском времену и њеном напредовању, распрострањивању и ширењу од Јерусалима по свој Азији и Европи.

На дан Педесетнице, великог и радосног празника јеврејског, у раним јутарњим часовима, у одаји где беху сакупљени ученици Христови, чуо се јак шум са неба, "и испуни одају где бејаху окупљени ученици, и јавише им се раздељени језици као огњени, и напунише се Духом Светим и почеше говорити другим језицима као што им Дух даваше те говораху".... (Д.А. 2, 2-4). Овим догађајем свети апостоли примили су дар говора различитим језицима (глосолалија), и на тај начин оспособили се за успешну проповед о Богу који је из љубави постао човек, живео међу људима, извршио своју божанску племениту мисију, показао им пут спасења, и непролазни идеал живота у вечности.

Од тога тренутка свети апостоли постали су сасвим нови људи. У њима више није било ни сенке сумње ни колебања нити какве недоумице, као што је то било раније (Мт. 28,17).

Њихове проповеди и дела која су их пратила, зачудила су многе у Јерусалиму. А они су неустрашиво сведочили и про-

поведали једино Васкрслог Исуса Христа. (Д.А. 2, 22-24)...

Снагом и дејством њихове проповеди, свет је био у положају да чује дотле нечувену Истину. За њиховим стопама, на њиховим напорним мисионарским путовањима, ницале су прве уређене хришћанске општине, основи будуће универзалне Цркве Христове.

Чиме се може објаснити овај занос, ревност, снага, одушевљење и успех апостолске проповеди. Само једним и јединственим догађајем: ХРИСТОВИМ СЛАВНИМ ВАСКРСЕЊЕМ! Да Христос није васкрсао, да Га таквог нису видели и доживели, како би они људи прости могли запалити и придобити свет неугасивим пожаром новозаветне вере. Све је у Цркви Христовој изграђено на снази те и такве њихове вере, тога ретког племенитог одушевљења. На снази такве вере постављени су неразориви темељи Цркве Христове. Само у томе смислу ваља разумети речи Спаситељеве упућене код Кесарије Филипове Светоме апостолу Петру: "Ти си Петар, и на томе камену сазидаћу Цркву Своју и врата паклена неће је надвладати". (Мт. 16,18).

Свеколика Историја Цркве Христове, дуга два миленијума у нашем свету речито и убедљиво сведочи о самој природи њеној, и узвишеној мисији коју јој је одредио њен Оснивач Богочовек Христос. У своме трајању овде међу нама људима она је живо сведочење свега онога што јој је Спаситељ на самом почетку прорекао: превалила је изнад себе свакаква времена, страдања,

патње и искушења, и увек иза свега тога сијала новом и неугасивом светлошћу. Ако се призна да је Историја "мајка памћења", онда из тамних лавирината векова на светлост дана изиђу сећања на свакакве тегобе, на унутрашње и спољашње непријатеље које је Црква побеђивала и савлађивала, увек чврста, стамена и постојана, са вечним и непроменљивим задатком да руководи верне идеалима које јој је њен Оснивач Христос одредио. Проповедајући Христа, чувајући љубоморно Његов аманет, Његову поруку, она је вечна, непроменљива, неопходна и незаменљива. Црква проповеда Њега живог Васкрслога, победитеља смрти, осмислитеља човекова живота који је својим следбеницима оставио поруку: "Ја сам жив и ви ћете живи бити"... У томе лежи снага Цркве, њено посланье, њена непроменљива улога од почетка, од самог настанка, па до свршетка века. Зато су Духови празник духовности, празник победе духа над материјом, вечнога над привременим, непролазног над пролазним. Својим животом Спаситељ је показао да се човекова загонетка не може решити на плану људског умовања и расуђивања. Само је Богочовек донео Собом и својим животом разрешење од вечних проблема. То сазнање Света Црква чува својом јединственом светом саборном и апостолском вером исказаном у Символу вере:

"ВЕРУЈЕМ У ЈЕДНУ СВЕТУ САБОРНУ И АПОСТОЛСКУ ЦРКВУ".

Милорад Милошевић,
протојереј - ставрофор

ОСВЕЋЕНИ ТЕМЕЉИ НОВЕ ЦРКВЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ПАНТЕЛЕЈМОНА У КОМАРАНИМА

У јесен 1943. године подигнута је у селу Комаранима црква брвнара на имању породице Газдић. Грађу су довозили са Јухора, уз врло велике напоре, у годинама рата, сиромаштва и оскудице, мештани села Комарана, Мотрића и Бара. Храм је осветио 1. августа 1944. године архимандрит Никон (Лазаревић), настојатељ манастира Каленића у присуству више официра Краљевске војске у Отаџбини, Мирка Музикравића, команданта четничког корпуса, Душана Смиљанића, команданта четничког корпуса и великог броја верног народа. Том приликом заклело се на верност краљу Петру Другом и Отаџбини око 2000 војника.

Уочи Светог Пантелејмона 1948. године, водећи комунисти овога краја, чија су имена позната у народу, дошли су са будацима, секирама и крамповима и за један дан срушили цркву брвнару. Сва дрвена грађа однета је у двориште млина, а Чеда Илић, председник општине и Комарана натерао је Комаранце да изваде преостале камене блокове из темеља храма и однесу за зидање задружног магацина у Комаранима.

Занимљива је судбина зграда које су подигнуте од црквеног материјала. Задружни магацин изгорео је 1972. Двојица предводинка у рушењу цркве, Ч.И. и С.А. лечени су

Др Сава уз учешће близу 400 верујућих људи из поменутих села и околине. Окупљеном народу је владика изразио своју велику радост што су житељи овога краја, иако у

Црква у Комаранима која је порушена 1948. године

на нервном оделењу, а онај који је скидао крст са цркве, секући грађу за своју кућу одсекао је себи прсте. Син му се, пак, упалио у постељи и изгорео.

Мештани села Комарана, Мотрића и Бара својим добровољним радом подигли су на истом месту темељ нове цркве. Освећење овог темеља извршио је на Трећи дан Васкрса ове године Преосвећени епископ шумадијски

врло тешким приликама у сваком погледу, решили да обнављају ову светињу коју српски одроди порушише. Окупљени народ поздавили су и архијерејски намесници: белички протојереј-ставрофор Милутин Петровић и левачки протојереј Радосав Мијатовић.

Верујући народ, окупљен око овога храма, нада се материјалној помоћи имућнијих Левчана и свих осталих људи добре воље.

ЛИПАРСКЕ СВЕЧАНОСТИ

Освећени обновљени храм Светог Георгија и нови црквени дом у Липару

На 7-ом километру пута Крагујевац-Рековац, налази се село Доња Сабанта, са својих 200 домаћинстава. Поред парохijske цркве Преображења Господњег, постоји и друга филијална, у засеоку "Липар", посвећена Светом великомученику Георгију. Ту, на Липару, учитељевао је наш познати песник и уметник Ђура Јакшић, који је Липар прославио својим песмама. Недавно је на Липару, где је у Ђурино време била школа, подигнута црквена кућа за народ. Она је сазидана у време протонамесника Светомира Петровића, пароха IV крагујевачког при Старој цркви у Крагујевцу, који је опслуживао парохiju доњосабаначку.

Пре две године протонамесник Саво Арсенијевић, такође парох крагујевачки при Старој цркви, као опслуживач парохije доњосабаначке, обновио је генерално фасаду на

цркви липарској.

Ове године Г. Тадија Милошевић и син му Микан из Крагујевца, генерално су обновили унутрашњост цркве Св. Ђорђа на Липару. Најпре је обивен малтер до цигли и црква изнова омалтерисана и тако припремљена за фрескописање. Затим је урађен нови под терацо, у виду мозаика, који плени својом лепотом. Урађен је и тротоар око цркве са степеништем. Генерално су обновили и звонару.

Црква је покривена и новим бибер-црепом и поствљени су нови олуци, а то је дело парохijана ове парохije.

У недељу 4-ог маја Липар је доживео двостуко славље: освећење обновљеног храма и освећење новоподигнуте црквене куће. Народ, који се искупио у већем броју, старији, млади и деца, срдечно су дочекали са свештенством двојицу

архијереја: Пресвећеног епископа Саву и госта епископа осјечкопољског и барањског Лукијана. Свечаности су присуствовали и градоначелник Крагујевца Г. Верољуб Стевановић и председник градске Владе Г. Радић.

Освећење храма је извршио надлежни епископ Господин Др Сава, а освећење црквене куће епископ Лукијан, уз асистенцију двојице протоереја крагујевачких.

На крају је постављена бела трпеза за званице. У свом говору, као и у здравици, Пресвећени епископ Сава се захвалио донаторима Г. Тадији и Микану Милошевићу, свештеницима Светомиру Петровићу и Јадрану Димовском, као и свима осталим који су помогли да дође до овога дана и славља на Липару.

Д.М.С

ЦРКВА СВЕТЕ ВЕЛИКОМУЧЕНИЦЕ МАРИНЕ У СВОЈНОВУ

У близини манастира Светог Николе у Својнову, на месту окруженом шумом, налазе се остаци цркве посвећене Светој великомученици Марини - Огњеној Марији. На локацији се познају трагови зидова, а да је ту била црква говори и јака традиција у народу - ту се пале свеће и одржава сабор на дан Огњене Марије. Црква је вероватно припадала манастиру

Светог Николе у Својнову, као метох.

Нова црква Огњене Марије је лоцирана у непосредној близини остатака темеља старе цркве. Пројектована је као мала, једнобродна грађевина са куполом. Ктитори нове цркве су Драгољуб Милошевић, Станимир Милошевић и Милица Милошевић - Цветковић. Пројектант је дипл. инг. арх. Синиша Темерински.

ХРАМ СВЕТОГ ПРОРОКА ИЛИЈЕ У БУНАРУ

О времену када је подигнута црква у Бунару сведочи запис на плочи изнад улазних вата храма, где се каже да је храм подигнут 1872. године, за време књаза Милана Обреновића, а да је плац за подизање цркве поконио Радосав, предак данашњих Јаћимовића и Нес-
торовића.

Храм је подигнут добровољним прилозима мештана околних села, која су сачињавала новоосновану парохију бунарску, и то: Бунар, Белица, Врба, Лукаре, Слатина, Шантровац и Шуљковац. Касније, када је у селу Драгоцвету подигнута црква, село Шуљковац је припало парохији при Драгоцвету.

Пре подизања цркве у Бунару мештани поменутих села припадали су парохији Јошаничког Прњавора при манастиру Јошаници, где је било седиште парохије односно свештеника. Последњи свештеник који је бунарску парохију опслуживао из Јошаничког Прњавора био је поп Ђорђе Шомић.

Освећење храма Св. пророка Илије у Бунару извршио је Митрополит Кнежевине Србије Михаило октобра 1872. године. Кум при освећењу храма био је Милан Миловановић, тадашњи посланик у Скупштини Милана Обрановића. Пошто је и сам славио Св. пророка Илију то и црква буде посвећена Св. пророку Илији,

Први парох новоподигнутог храма Св. пророка Илије у Бунару био је јереј Живадин А. Стефановић, који је на парохији бунарској провео од 1872. до

1874. године. После њега ову парохију је опслуживао до 1875. године свештеник Илија Јоковић, парох драгоцветски.

Јереј Никола Наумовић службовао је на парохији бунарској од 1875. до 1884. године. Од 1884. до 1887. године ову парохију поново опслужују пароси драгоцветски, и то: Илија Вукићевић и Сибин Ђорић, а највише јеромонах Сава Војиновић, сабрат манастира Јошанице. Отац Сава је дао доста од себе за цркву у

Радое оставио је иза себе добар углед свештеника, а сахрањен је на јагодинском гробљу. Свештеник Радосав Митић, кога је рукоположио Патријарх српски Димитрије, постао је парох бунарски 1931. године, и на истој остаје све до 1963. Године 1933-1934. свештеник Радосав је подигао са народом звонару у порти цркве бунарске.

Године 1963. за пароха бунарског долази свештеник Слободан Милановић, бивши

Црква Светог Илије у Бунару

Бунару. Приложио је овом храму Јеванђеље и већи број богослужбених књига. Са народом је ископао бунар у црквеној порти.

Године 1887. за пароха бунарског долази јереј Радое Петровић и остаје све до 1928. године. Пред крај свога службовања 1927. године, добио је за капелана ново-рукоположеног свештеника Радосава Митића. Свештеник

парох поточки у Поточцу. Кроз две године, тј. 1965, новодошли парох подиже црквену кућу за народ, која је изграђена добровољним прилозима парохијана.

Наредне 1966. године ома-лана је црква и офарбана столарија, а идуће 1967, ископан је црквени бунар. У 1968. години урађена је бетонска ограда са гвозденим капијама на црквеној порти.

Године 1969. електрифицирана је црква и отпочети радови на генералној оправци храма.

Од 1973 до 1974. године подигнута је припрата на храму у Бунару.

Свештеник Слободан Милановић одлази 1979. године са парохије бунарске за пароха мајурског у Мајуру, а на његово место долази свештеник Радоје Стикић, клирик Епархије тимочке.

Новодошли свештеник Радоје Стикић је наредне 1980. године прионуо, са црквеном управом и парохијанима, на спољашњој обнови цркве и звонаре. Ови фасадерски радови су успешно изведени на опште задовољство.

У октобру 1980. године Преосвећени епископ Сава је

посетио цркву у Бунару, и разговарао са члановима црквеног одбора о подизању парохијског дома за свештеника, јер су услови становања били никакви.

Марта 1981. године отпочето је копање темеља за парохијски дом. У мају месецу темељи су завршени са бетонском гредом, а 1. јуна свештеник Радоје Стикић, по одлуци Његовог Преосвештенства епископа шумадијског Господина Др Саве бива премештен за пароха грошничког у Грошници.

На место свештеника Радоја Стикића за пароха бунарског постављен је 8. децембра свештеник Малиша Стојановић.

У току 1982. године нови свештеник је, у сарадњи са црквеном управом, прикупљао прилоге да би се наставило са

изградњом парохијског дома.

Августа 1983. године настављени су радови на изградњи парохијског дома до плоче. У току 1984. године приступило се унутрашњем уређењу парохијског дома за усељење, иако је и даље био под плочом. Цела 1985. година протекла је у враћању дугова које је имала црквена општина бунарска. Тек у 1986. години извршено је покривање парохијског дома.

Године 1988. подигнута је ограда на црквеној порти.

Наредне 1989. године на парохију бунарску долази свештеник Миливоје Димитријевић, који је 1991. године извршио обнову цркве бунарске за храмовну славу Св. пророка Илију.

(Из Летописа цркве бунарске)

Епископ шумадијски Др Сава осветио зграду Скупштине општине Младеновац

СПАСЕЊЕ ЗА ЗАЈЕДНИЧКУ КУЋУ

Одазивајући се позиву Господина Предрага Чокића, великог пријатеља Српске православне цркве и носиоца ордена Св. Саве, однедавно председника општине Младеновац, Преосвећени владика Г. Др Сава 15. маја ове године извршио је освећење зграде Скупштине општине у овом граду. Чин освећења обављен је испред саме градске куће, тако да је велики број Младеновчана и њихових гостију могао да присуствује овом важном догађају.

Његово Преосвештенство епископ Г. др Сава, после освећења, домаћину и народу упутио је архијерејски благослов и том приликом рекао:

"Данас је овом дому, вашем општем дому овде у Младеновцу дошло спасење, јер је Господ наш Исус Христос данас по први пут ушао у ову кућу. Дај, Боже, да у овој кући и вечито остане, као и у свим вашим домовима, у свим вашим душама и срцима. Приликом освећења домова и станова, обичај је да се домаћину упуте честитке за добро и напредак свих чељади који живе у том дому. И данас, првом грађанину нашег града, господину Чокићу и свима вама желим много благодати и милости Божије, да Вас Господ сложи, јер нам је један Господ, једна вера, једно крштење, да се српски народ више не дели. Господ жели да сви радимо на ширењу Његовог Царства овде,

које почиње још на земљи, јер је Царство Божије унутра у вама како је рекао Господ наш."

Боравак у Младеновцу наш архијереј је искористио да са свештенством разговара о парохијском животу, посебно се интересујући за подизање нових храмова у Младеновачком намесништву.

Током трпезе љубави градоначелник Младеновца Г. Предраг Чокић заблагодарио је Преосвећеном епископу Г. Др Сави на свему што чини за овај град. О потреби да у овим тешким временима српски народ заслужи Божију благодат говорио је господин Милан Комненић, књижевник из Београда.

Н.Ј.

Две архијерејске литургије на Опленцу

БОГОСЛУЖЕЊЕ ЈЕ ЖИЛА КУЦАВИЦА ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Сходно свом уверењу да богослужење јесте суштина Православља, Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Др Сава стара се да у задужбинском храму Св. великомученика Георгија на Опленцу - гробној цркви краљевске породице Карађорђевић, обезбеди што више служби Божијих, које ће бити достојне торжествене посебности овог храма. На Опленцу заиста мора бити што више служби, јер је свака литургија покајање - туђих грехова - и надокнада за деценије насилног изопштења ове светиње из црквеног живота.

Страсна седмица, Велики и Свети уторак и литургија пређеосвећених дарова коју је на тако истакнутом месту служио Преосвећени епископ шумадијски Г. Др Сава са четири протопрезвитера и ђаконом, уз учешће Академског хора "Лицеум" из Крагујевца, били су јединствена прилика да се, као што каже стих из псалма - **Окусите и видите, јер је благ Господ. Алилуја.** - верници упознају са древном богослужбеном традицијом Православне цркве. Ту лепоту и узбуђење осетили су на Велики уторак, поред Топалаца и гости из Кртагујевца, Баточине и Младеновца, које су њихови пароси упутили унапред у величанственост служења пређеосвећене литургије са хором у цркви као што је опленачка. Овај несвакидашњи чин увели-

чали су професори Димитрије Стефановић, Сретен Петковић и Даница Петровић, експерти за православну црквену уметност и поштоваоци Пресвећеног владике Саве.

"Нама хришћанима који живимо у Цркви и њеном богослужбеном животу врло потресно звуче речи које смо чули у недељу, на вечерњем, на крају отпуста, када се каже - Господ добровољно полази на страдање-", рекао је на почетку проповеди у препуној опленачкој цркви Преосвећени епископ шумадијски Сава, додајући: "На страдање Господа Исуса Христа ми православни хришћани не гледамо само као на историјски догађај, него га сваки пут доживљавамо, када по неколико сати дневно током Страсне седмице, чији се сваки дан у богослужбеним књигама назива Свети или Велики, слушамо црквене песме написане од најбољих византијских песника и када слушамо читања Старог завета, јер су догађаји из Старог завета, а вечерас смо чули о страдању праведног Јова, праслика Господа нашег Исуса Христа."

Већи део беседе Преосвећеног владике Г. Др Саве припао је објашњењу одломка из Јеванђеља која се читају на литургијама у дане Страсне седмице. Била је ово прилика да верници сазнају да се у прва три дана ове недеље чита по више зачала из Јеванђеља до места где почињу Христова

страдања и да се ови одломци понављају на службама и у друге дане, што значи да су њихове поруке веома важне. Зачала о Незнаном дану и часу (Мт. 24,36-51), о Десет девојака (Мт. 25, 1-13), о Талантима (Мт. 25, 14-30) и о Судњем дану (Мт. 25, 31-46) која су читана на пређеосвећеној архијерејској читургији у цркви Св. великомученика Георгија на Опленцу, на Велики уторак, тумачена су од нашег архијереја у светлу обавеза православних верника као следбеника Господа Исуса Христа. Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Др Сава, објаснио је на крају проповеди, шта ће нам то судити на оном свету: "Црква вечерас жели да истакне да је најважније да чинимо добра дела колико је могуће у животу, јер је вера без добрих дела мртва, и по томе ће се познати да смо Христови ученици. Данашње Јеванђеље нас учи да ће нам љубав судити на оном свету, да ли смо имали љубави према Богу и једни према другим или нисмо имали? Ако будемо имали љубави према Богу док Га не видимо и према браћи и сестрама које видимо, наћи ћемо се Богу с десне стране, а чинимо ли другачије, наћи ћемо се с леве стране.

Спаситељ каже својим ученицима и свима нама преко њих: Нови завет вам дајем, да љубите један другог. Господ није само говорио, већ је и показао, јер је на Велики

четвртак опрао ноге ученицима, у знак смирења, у знак љубави тражио је од њих и од нас да то исто чинимо, да служимо један другом.

Ми целе ове седмице пратимо Господа у молитвама, у посту и смирењу, у тиховању на Његов голготски пут. Страдања Господа Исуса Христа неће почети од данас, на данашњи дан, када се Јуда посаветовао са првосвештеницима: да човек суди Богу, да човек суди Богочовеку. Његово страдање, Његово снисхођење почели су у Витлејему и потрајали су тридесет три године, до голготског крста. Само је за заблуделе људске очи то било невидљиво. То је гледао и видео само Бог Отац и Дух Свети и Анђели који су му служили и после крштења и у Гетсиманском врту.

Будимо са Господом ових дана. Састрадавајмо са Њим, јер он је дошао на земљу ради нас људи и нашег спасења. Помозимо у ношењу крста на коме су били наши греси, не Његови греси, јер он греха не учини. Имаћете прилике на Велики петак да чујете црквену песму која почиње речима: Данас виси на крсту. Зашто данас? Зато што Црква сваки Велики петак доживљава као да се то тога дана догађа. Јесте, догађа се тога дана, јер сваки наш грех јесте трн у трновом венцу Господа Исуса Христа.

Пођимо са Господом заједно на Голготу јер без крста не бива ни Васкрсења. Заједно са Црквом рецимо тога дана - клањамо се Твојим страдањима Христe, покажи нам славно Твоје Васкрсење."

Сви који су учествовали у овом узвишеном богослужењу

понеће за увек благослов: **Светлост Христова просвећује све**, који су били на Светој пређеосвећеној литургији.

У новој тополској црквеној сали за епископа, свештено-служитеље, чланове хора и госте, приређена је трпеза љубави. Преосвећеном епископу Г. Др Сави и архијерејском намеснику опленачком протојереју Миладину Михайловићу захвалност за ово богослужење, током кога су верници могли са правом да кажу да на небесима стоје, исказао је академик Димитрије Стефановић.

Храмовна слава задужбинске цркве династије Карађорђевић, Свети великомученик и победоносац Георгије прослављен је и ове године архијерејском литургијом коју је служио Његово Преосвештенство епископ осечкопољски и барањски Г. Лукијан. Поред принца Томислава Карађорђевића, представника Задужбине Краља

Петра I Карађорђевића, једног броја угледних грађана Тополе и околних села, у литургији је учествовала и група од неколико десетина младића и девојака из Београда, који су специјално допутовали на ово богослужење, што је било пријатно изненађење. Певали су хор Првог београдског певачког друштва и монахиње манастира Никоље. На крају литургије Преосвећени владика Лукијан упуту је присутнима архијерејски благослов и свим свечарима честитао славу.

Током послужења за епископа, свештенике и госте, представници Задужбине краља Петра обавестили су присутне да је правоснажном судском одлуком Задужбини враћена сва имовина која је била задужбинска у време владавине династије Карађорђевић. Приређен је и славски ручак, на жалост и овог пута ван просторија Задужбине.

Н. Јованчевић

„ПРАВОСЛАВНА ШУМАДИЈА“ ТВ И РАДИО ЕМИСИЈА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

У договору са општинским властима и директором ТВ Крагујевац, Епархија шумадијска је добила термине за емитовање својих емисија на таласима ТВ и Радио-Крагујевца. ТВ емисија је почела са емитовањем на Цвети ове године и емитоваће се сваке недеље од 13.30 до 14 сати. Нешто раније, 10. априла ове године почела је са емитовањем и емисија - Православна Шумадија - на таласима првог програма Радио Крагујевца, свакога четвртка од 17 до 18 сати.

ТРИСТАГОДИШЊИЦА ПРЕДСТАВЉЕЊА СВЕТОГ СТЕФАНА ПИПЕРСКОГ

Двадесетог маја ове године навршило се три стотине година од представљења светог Стефана Пиперског.

Свети Стефан Пиперски рођен је у селу Гудељу, у Жупи Никшићкој, од родитеља Радоја и Аћиме. Отац га је врло рано одвео у манастир Морачу ради изучавања "црквених књига". Постом, молитвеношћу и скромношћу задобио је љубав свих житеља ове лавре светих Немањића, где је примио и монашки чин. У чин јерођакона и јеромонаха рукоположио га је 1630. године патријарх пећки Пајсије (Јањевац). Услед турских насиља морао је напустити Морачу и дошао је у место Трмане, где је нашао једну велику пећину у Ровцима и овде је у подвижништву провео пуних седам година. Узнемираван од неких зликоваца, напустио је овај крај и прешао је у манастир Дугу, где такође није било опстанка. Најзад се настанио у пиперском селу Црнце, код кнеза Ананија Лазића. Овде је добио комад земље, тзв. Госпођину главицу, који је припадао породици Љумовић. Овде је игуман Стефан подигао ћелију и црквицу коју је посветио Успењу Пресвете Богородице. Убрзо се овај преподобни свештеномонах прочуо својим светим животом и добрим делима. Опслуживао је народ у селима Пиперско Копиле и Црнце. Представио се 20. маја 1697. године у дубокој старости.

Након седам година од представљења, игуман Стефан јавио се у сну 27. децембра 1704, Гојку Јакшићу, свештенику спушком, и Ристу Возаревићу, свештенику подгоричком, молећи их "да га више не држе у земљи". Приликом отварања његовог гроба тело је пронађено цело и нетљено, а потом је пренето у храм Ћелије Пиперске. "Тада би веља радост свој земљи српској. И славећи Бога, положише свеца у кивот у његовој цркви и до данас лежи ту његово нетакнуто свето тело чинећи знамења и чудеса веља у народу, лечећи сваки недуг и болест не само Хришћанима него и Агаренима."

После представљења преподобног Стефана Пиперског у његов манастир дошао је јеромонах Јов, из племена Роваца. "Беше зле нарави и лукавога срца, и дозвољава своје саплеменике, зле и лукаве људе, сличне себи, па покупи све имање манастирско, овце, волове, пчеле, судове и све друге ствари, па се дадоше у бекство ка свом завичају. Али Бог, молитвама светог Стефана, учини одмах дивно чудо. Посла силни северни ветар са силним снегом и зимом у пусто место звано Трмане и ту 'окајани' Јов испусти душу, а остали остадоше једва живи. После вратише све отето манастиру.

Био је у то вријеме у обитељи Морачкој неки блажен човек и

духовни отац Филотеј по имену, он виде у сну злог окајаног Јова црног као 'Мурина' (Црнац), и рече му блажени Филотеј: 'Шта си такав, о Јове?' А он му рече шта је урадио и опљачкао манастир.

Много времена потом ђакон неки дође из српске земље у манастир Светог Стефана и остаде неколико дана, и ђаво и зла нарав његова наведоше га да украде Светог. Изнесе га из цркве ноћу, завијеног у поњаву, али после једнога сата Свети толико отежа, да га ђакон није могао подићи. Ђакон хтеде онда бежати, али није могао ни маћи него је морао чувати Светог, стојећи на нози од поноћи до подне.

Игуман манастира по имену Стефан Стаматовић у јутро нађе празан кивот, а ђакона не нађе и одмах пође у потеру. С њим пођоше сви људи села тога, жалосни и јаросни. И кад нађоше Светог, Бог - од чуда! Молитвама Светог, ублажи игумана и остале људе да не само не убију ђакона, него чак да му рекну и једне хуљне ријечи. И Свети би враћен у свој кивот, гдје и до сад лежи, чинећи чудеса, исцељујући сваку немоћ у народу, и до данас точи исцељењем његова света рака свакоме ко с вјером и с љубављу долази."¹

Свети Стефан Пиперски добио је своју службу након два века од представљења. Наиме, на молбу митрополита Црне Горе и Брда Митрофана, службу је написао митрополит српски Михаило. Достављајући текст службе митрополиту Митрофану, митрополит Михаило му пише: "Извршујем своје обећање и нека је хвала Господу Богу, могу да Вас на Ускрс поздавим са службом Светоме Стевану Пиперском Чудотворцу, коју службу у прилогу шаљемо Вам.

Молим да ову службу прочитате и ако је нађете да одговара потреби и Вашој жељи изволите је штампати. Мислим да ћете у Синаксару исправити, ако свети угодник није живео 100 година. У мају је још Ускршња катавасија и друго па се и са овим правилом има сајужавати све што типик одређује.

Очекиваћу Ваше мњење о овој служби."²

Ова служба одштампана је у последњем издању Србљака, издање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, из 1986. године.

САВА, епископ шумадијски

Напомене:

1. Православна Митрополија црногорско-приморска, КМБр. 1682, Цетиње, 18/5. маја 1935.

2. Митрополит српски Михаило Митрополиту Црне Горе и Брда Митрофану, Београд, Ен 649 од 31. марта 1897, Православна Митрополија црногорско-приморска, КМБр. 1682 од 18/5. маја 1935.

НИФОН КЕЛИОТ (ФАНТАСТИЧНО ЖИТИЈЕ)

Кад му је умро отац, Порфирије је имао осам година. Виде како донеше из њиве укочено тело, замотано у ћебе. Скупило се село, рекоше да га је ударила мазга у бубреге.

Порфиријева мајка је имала осморо деце. Плакаше за погинулим данима и ноћима - колико могу да плачу два људска ока. Затим, дође свештеник у кућу да разговара са мајком о деци. Рекоше, да их удовица задржи пола, а остала да другде нађу хлеб.

Свештеник посла два старија брата у град, на рад код Владике. Можда, касније пођу и у школу. Млађу сестру, Леницу, кудраву дивљакушицу, узео покојникова сестра, у суседно село. А за Порфирија одлучише да иде неколико година на Свету Гору, код мајчиног брата, калуђера, а после, ако жели, да буде свештеник.

Тако је Порфирије кренуо на Гору. Мајка припреми завежљај ствари и мало двопека за пут. Пољуби Порфирија, а Порфирије је плакао. Плакала је и мајка, јер јој је овај син био највољенији. Затим га свештеник одведе у Арнеуније било далеко. Нађе једну групу поклоника и предаде им Порфирија.

Пут за Гору је ишао тада копном и беше каменит, из Јерисоса у Лавру. Порфирија запањише шуме, море, а кад стигаше на Гору дивљаше се великим манастирима и црквама.

Али његов ујак, калуђер, није био у манастиру, беше један од ревносних и живеше у пустињи. Кад Порфирије некако стиже тамо, виде двоспратну колибу саграђену на ивици стене. Напред амбис, са стране амбис, само од позади стаза. Старац га постави пред себе, гледаше га право у очи, рече да личи на оца. Виде и дете старца, који је личио на мајку, висок, са испијеним лицем и великом брадом. Беше и један ђакон, помоћник у колиби. Поставише Порфирија да спава, крпара за душек и два ћебета за покривање. Паде ноћ и дете се плашило, толико пуст крај и толики мрак. Почео кришом да плаче, док не заспа.

Тако Порфирије уђе у калуђерски живот. Обукоше му расу и скуфију. Остаде неошишан, а кад на лицу почеше да избијају длацице. формира се брада. Научио је све послове и радио их ревносно: палио је ватру, понешто кувао, доносио воду, сакупљао кишницу. У старчевој колиби, ноћу, нису спавали. Кад се смркне, сваки у својој келији изговараше Исусову молитву, бројећи на бројаницама. Старац је научио дете да изговара молитву. Четири сата од заласка сунца читали су писма. Завршавали су са првом зором. Онда неколико сати одмора. Дању су тесали мале, дрвене крстове и обрађивали два метра баште са бобом и два бадема. Кували су боб, сочиво, а за празнике понеку рибу из мора.

Године су пролазиле, а Порфирије никада није показивао умор или негодовање.

- Дођи овамо, Порфирије!
- Благословите, старче.
- Трчи тамо, Порфирије!
- Благословите, старче.

Лице му се осуши и уозбиљи, као да није било лице детета. Успомене у њему осташе далеке, мало се мајке сећа, другу жену није познавао, њу и Богородицу, па их често, гледајући икону мешаше. Човек из света никада није стигао до колибе, чак ни дрвосеча, само је калуђере виђао у конаку, кад је носио крстове и узимао намирнице.

Тако Порфирије поста двадесетогодишњак и старац рече да је време да прими дар велике и ангелске схиме. Замонашише га, дакле, у велику схиму. Променише му име, назваше га Нифоном. Порфирије оста у успоменама, заједно са изгледом мајке и очевим телом замотаним у ћебе. Друго се ништа не промени у његовом животу, само што је носио обележја велике схиме. I (Исус) X (Христос) NI (побеђује), у средини крст над лобањом Адамовом T (овај) Σ (знак) Φ (је страхан) Δ (демонима).

На ивици стене, дани и ноћи су отицали као киша. Старац посуста, вукао је ноге и глас му ослаби. Онда беше, кад у колибу дође први човек из света, архимандрит, протосинђел, са испегланом мантијом и белим манжетнама. Послужише га смоквама и ракијом, оста с њима и на бденију. Ујутру, издвоји Нифона, питаше за године и за писма која зна.

- Да га узмем у град? - рече старцу - Ићи ће у школу да постане клирик.

- Како сам каже, одговори старац.

А Нифон рече не, а да ни сам није добро знао зашто, једноставно рече не.

Не прође много дана, а старац прекиде на пола своје бденије. Леже на ћилиме и кад сунце одскочи, лице му беше бело, као и брада му. Не мрдну се. Дође свештеник из скита,

пресавише расу, зашише га у расу и положише у корен бадема, покрај баште. Нифон скупил дивље цвеће и украси крст. Направи и кандило за гроб од претекле старчеве чаше.

Нови старац беше тежак, реуматичан и љут, окоми се на Нифона. Нифон није више био дете, али не узврати никада ни речи старцу. Проведоше њих двојица десет година живота. На крају десете године, дође други посетилац у колибу. Брат Нифонов, свештеник у граду. Нифон га пољуби у руку, а овај њега у чело. Био је ожењен, имао је и троје деце. Рече му за мајку, да је умрла пре пет година. Рече му и за сестру, малу Ванго, која је умрла од маларије. Леница је била удата у селу, други брат беше лекар и живео је у граду, осташе још два, најмлађа, који су завршавали гимназију. Нифон подели по средини један лист, написа на једној страни живе, на другој мртве. Стави прво старца, затим оца, мајку и малу Евангелију. Али су живи у његовом сећању били тако далеки, да често, није могао да их у мислима раздвоји од мртвих.

После свега овога, Нифон узео благослов од старца да иде у Каруљу. Умро је један Рус, подвижник, и Нифон узео његову келију. Беше подигнута по средини окомите стене, у подножју пећине. Тамо проживе Нифон преостале године. Силазио је низ стену држећи се за ланац, газећи по незнатним избочинама на стени, изнад мора. Келија је имала вратанца са стране, напред прозоре, који кад отвориш разјапи уста одоздоле хаос понора. Зими је море рикало као рањена звер. Одавде па надаље, године се не броје. Нифон је био бео, потпуно бео и све више и више

погрбљен. Протицаше ноћи бесане, а дани заморни. Сада је изрезиво мање крстова, јео мање двопека, а боб није више кувао на ватри, већ га само квасио да отпадне љуска. Скупљао је кишницу олуком у ћуп, а вода је миомирисла као освећена. Лице старца је било мирно и осећао се радосним, као никад у животу. Недељом је пузао уз стену, да се попне у Катунаки на Литургију, да се причести. Осталим данима је сам читао писма, као увек. Говорио је и молитву, непрекидно. Бродови су пролазили у даљини, али он није могао да замисли свет и људе, само што се осећивао крсним знаком на бродове који су пролазили, да им је срећан пут.

Још је имао онај лист са живима и мртвима закуцан испод иконе. Само што сада није могао да зна више ко је од вољених особа жив, а ко је отишао. За њега су сви били живи и помињао их је међу живима. Чак и оца, кога је видео завијеног у ћебе, чак и старца, кога је сахранио својим рукама.

Нифон оде на Ускрс. Беше се попео у Катунаки на Литургију. Поставио је запаљену свећу у сто, продужио до олтара и причестио се. Затим се вратио у сто, рекоше да су га видели да се осмехује. Свећа је горела поред њега. Монаси га подигоше, зашише у расу и спустише у Каруљу. Неколико метара од његове келије, у подножју стене, ископаше, и положише га на починак. Поствише га тако, као да гледа море. На стени засадише дивље цвеће. У келији су нашли и припремљен крст. Сам га је направио. Нифон монах - писало је. Сам је своје име урезао и у диптиху живих.

Христос Јанарас
(Са грчког превео Ђ. З.К.)

„КРВАВА ЛИТИЈА” У БЕОГРАДУ

ПРЕ ШЕСТ ДЕЦЕНИЈА

19. ЈУЛА 1937. ГОДИНЕ

Покушај Краљевине Србије да са Ватиканом путем споразума загарантује римокатолицима у својој земљи верску равноправност није успео, јер се томе успротивила Аустроугарска. Наиме, Краљевина Србија је 24. јуна 1914. године потписала, а два дана касније већ ратификовала конкордат са Ватиканом, али је Ватикан, услед притиска Аустроугарске, одлагао ратификацију истога. У Краљевини Југославији искрсли су многи проблеми у вези са закључењем конкордата и у вези са њим су вођени дуги преговори. Ватикан је тек 1935. године прихватио нацрт конкордата, јер је он за Римокатоличку цркву био веома повољан, али је зато био неповољан за Српску православну цркву.

За садржину предложеног конкордата први је сазнао митрополит скопски Јосиф, који је о томе одмах известио патријарха српског Варнаву. Када је са текстом упозната јавност, развила се оштра критика и народ се узнемирио. Тим поводом је делегација Светог архијерејског сабора предала председнику Краљевске владе представку Сабора у вези са конкордатом. Свети архијерејски сабор је, у вези са тим, на својој седници од 7. децембра / 24. новембра 1936. године донео ову одлуку:

„1. овлашћује се Његова Светост Господин Патријарх и Све-

ти архијерејски синод да нађу начина да се на време обавесте како народни посланици и сенатори тако и шира јавност о недостатцима садашњег конкордата и о гледишту Српске православне цркве на овај конкордат;

2. да будно мотре на парламентарни рад о конкордату и предузму све што буде потребно;

3. да Његова Светост Господин Патријарх и Свети архијерејски синод могу у случају потребе предузети потребне канонско-духовне мере у смислу саборске претставке која је упућена Претседнику владе;

4. да Свети Архијерејски синод изда комунике за јавност о овом ванредном заседању Светог архијерејског сабора, и

5. да епархијски архијереји могу у својим епархијама обавестити, на сходан начин, свештенство и народ о овом предмету.“¹

Када је народ сазнао да се конкордатом Римокатоличкој цркви у Југославији дају права каква Српска православна црква није имала ни у Краљевини Србији, настала је тзв. конкордатска борба, која је трајала све до 1938. године.

У јеку конкордатске борбе патријарх Варнава, који је последњи пут председавао седници Светог архијерејског синода, 29/16. маја 1937. године, тешко се разболео, а дијагноза није могла бити постављена. Иако је професор Игњатовски, који је лечио оболелог патријарха, био мишљења да „стање Његове Светости

није опасно“², ипак је Свети архијерејски синод телеграфски умолио „Преосвећену Г.Г. Епархијске Архијереје, да изволе одржати и расписати молепствије за оздрављење Његове Светости.“³

Да је за здравље патријарха Варнаве био забринут цео српски народ видело се 25. јуна / 8. јула 1937. Тога дана Саборна црква у Београду, где се одржавало молепствије за оздрављење патријарха Варнаве, била је мала да прими верујући народ. Молепствију су присуствовали чланови Светог архијерејског сабора, а служили су митрополити: скопски Јосиф, загребачки Доситеј и епископ далматински Иринеј.

Друго по реду молепствије, са литијом, заказано је за 19/6. јул 1937. године опет у Саборној цркви. Истога дана, митрополит загребачки Доситеј, заменик оболелог патријарха, извештава Свети архијерејски синод о забрани литије. Тим поводом Синод доноси ову одлуку: „Упутити Његовом Краљевском Височанству Кнезу Намеснику Павлу депешу у следећем тексту: Управа града Београда забранила је данашњу литију са молепствијем за оздрављење тешко болесног Патријарха нашег Варнаве што се противи уставу земаљском, законима државним, моралним принципима и расположењу свих православних Срба, који у овоме виде нечувено насиље и безакоње.

Свети архијерејски синод, као врховна извршна власт, има

часть умолиши Ваше Краљевско Височанство за хитну и благонаклону интервенцију.“⁴

Литија је организована на иницијативу београдског парохијског свештенства и требало је да пође из Саборне цркве и да се креће до цркве Светог Саве.

У 5 часова после подне почело је у Саборној цркви молепствије на коме су служили Његово Преосвештенство Епископ шабачки Господин Симеон, викарни епископи Господин Сава, Платон и Викентије.

После одржаног молепствија архијерејски намесник за град Београд, протојереј Миливој Петровић, објавио је наређење од управе града Београда да се не може одржати литија која је била објављена. Народ је с огорчењем протествовао против овакве наредбе и захтевао да се литија одржи. Стање духова у цркви било је тако, да је постојала велика опасност да ће народ силом нагнати епископат и свештенство да учествује у литији. На литији су учествовали Његово Преосвештенство Епископ шабачки Господин Симеон и Преосвећени Г.Г. Викарни Епископи Сава и Платон и око 40 свештеника.

Чим су Преосвећени Г.Г. Епископи са свештенством изашли на улицу испред црквених барјака и свештенства испречио се кордон жандармерије⁵ забрањујући да се иде даље. Литија је дошла до зграде Народне банке, појавила су се са свију страна појачања жандармерије и почели тући свештенство и народ гуменим палицама. Његово Преосвештенство Епископ шабачки добио је по грудима и глави неколико удараца, пао је обливен крвљу на калдрму добивши озледу близу ока, епископска мит-

Полазак литије испред Саборне цркве у Београду, 19. јула 1937. год.

ра ударцем гумене палице је улубљена и пала на калдрму, крст који је Његово Преосвештенство држао искривљен је. Стање Његовог Преосвештен-

ни Епископ Моравички добио је неколико удараца гуменом палицом, тако да је с тешком муком дошао до цркве. Жандарми су сем тога тукли и свештенство,

Насртај жандармерије на свештенике Српске цркве

ства је било рђаво тако да је одмах пренесен у Патријаршију, а затим у санаторијум Живковић. Какве су природе повреде Његовог Преосвештенства види се најбоље из лекарских билтена. Његово Преосвештенство викар-

кидали одежде што се може документовати и фотографијама.

После овог жалосног догађаја Свети архијерејски синод упутио је Његовом Краљевском Височанству Кнезу Намеснику Павлу, Краљевским Намесни-

цима г. Дру Раденку Станковићу и г. Дру Иви Перовићу депешу која гласи овако:

„Данас у шест часова у вече жандрамерија дивљачки напа- ла црквену литију која је из Са- борне цркве пошла улицом да Бога моли за оздрављење Њего- ве Светости патријарха тукући народ пендрецима и песницама.

Чак је и Епископ шабачки пао на улици искрвављен жан- дармеријским пендрек. У часу кад Краљевска влада допушта себи овако дивље мере под којима се жандармеријски пен- дрек подиже и на православне Архијереје у пуном орнату и кад се архијерејске митре ваљају по београдској улици Свети архије- рејски синод као врховна изврш- на власт са огорчењем протест- вује против оваквог у нашој исто- рији непознатог скандала, про- тив оваквих поступака Краљев- ске владе очекујући да она од- мах повуче све консеквенце из овако грубога атака на уставна права Српске православне цркве, тражи гаранције верским законским слободама, иначе ће бити принуђен да до краја из- врши своју свету дужност ски- дајући овим са наше цркве и са себе сваку одговорност за пос- ледице које могу из оваквих жа- лосних догађаја проистећи.“⁶

Свети архијерејски синод је о догађајима пред Саборном бео- градском црквом телеграфски известио епархијске архијереје. Све београдске цркве су у знак жалости истакле црне заставе.

Патријарх српски Варнава умро је у време изгласавања конкордата, 23. јула у 24 часа, уз читање молитава на исход душе. Сви они посланици који су гласали за конкордат предати су Црквеном суду „уз претходно ускраћење истима свих цркве-

них почести до решења Цркве- ног суда, с тим да свештеник не може улазити у куће тих лица ради вршења свештенорадње, без претходног одобрења свог Архијереја.“⁷

У свом ванредном заседању, одржаном у времену од 25. јуна /8. јула до 1/14. јула 1937. године, Свети архијерејски сабор посве- тио је дужну пажњу и "Крвавој литији" и тим поводом донео сле- дећу одлуку: "Да се иследе дога- ђаји како су текли приликом на- пада на литију 19. јула 1937. го- дине пред Саборном црквом с тим да се иследни материјал до- стави епархијским Архијерејима и послужи као докуменат и у колико буде требало као доказ- ни материјал и: Да се тражи пу- но задовољење за извршено на- силје и скрнављење светиња при- ликом напада на литију од стра- не државних јавних органа.“⁸

Извршујући одлуку ванред- ног заседања Светог архијереј- ског сабора, Синод је доставио председнику Краљевске владе следећу представку:

„На иницијативу београдског парохиског свештенства зака- зана је литија од Београдске Саборне цркве до цркве Св. Са- ве, где се требало одржати молеп- ствије за оздрављење сада већ блаженопочившег Патријарха Вар- наве. Управа града Београда ре- шењем својим П.Бр. 3654/37, за- бранила је одржање жељене литије. Овако решење Управе Града Београда је било неза- конито. Забрана Управе града изречена је на основу # 25 Закона о удружењима, зборо- вима и договорима од 18. сеп- тембра 1931. године у вези са # 35 истог Закона. Али баш # 35 изричито каже: „Под одредбе ове главе не потпадају: 1 / пратње, црквени зборови и поворке“.

Према томе, Управа града није могла ни смела на основу једног позитивног Закона забранити одр- жање литије. Ова незаконита одлука, која је очигледно вре- ђала верска осећања епис- копата, свештенства и нашег на- рода није никоме ни достав- љена писмено, изазвала је при- родан и оправдан револт код грађана и створила врло тешку атмосферу и изазвала немиле и беспримерно трагичне догађаје у историји наше Цркве и Државе и неповољна коментарисања и у целој иностраној штампи (...)“

У 5 часова по подне почело је у Саборној цркви молеп- ствије. После одржаног молеп- ствија Архијерејски намесник за град Београд протојереј Мили- вој Петровић објавио је народу у цркви наређење Управе града Београда, да се не може одр- жати литија, која је била објав- љена. Народ је оправдано с огорчењем протествовао про- тив оваке наредбе и захтевао, да се литија одржи. Стање духо- ва било је такво, да је постојала опасност да ће народ силом наг- нати епископе и свештенство да учествују у литији. На литији су учествовали од Г.Г. Епископа- Његово Преосвештенство Епис- коп шабачки Господин Симеон, Преосвећени Г. Г. викарни Епис- копи Сава и Платон и око 40 свештеника.

Полицијски органи, жандар- ми, старешине квартова, поли- цијски писари и жандармериј- ски официри били су напред скривени по околним споредним улицама и околним зградама између Саборне цркве, Дирек- ције државних жељезница, На- родне банке као и у дворишту Окружног суда.

После молепствија литија је кренула из Саборне цркве, уз

певање тропара Св. Сави, празнику Духова и "Спаси Господи..." изашавши на западна врата у Богојављенску улицу. Одмах пред портанским вратима стајао је први кордон жандармерије који је покушао да спречи излазак свештенства и народа. Једна група свештеника са народом пробила је овај кордон и пошла према улици Краља Петра. На углу улице Краља Петра и Богојављенске стајао је други кордон жандарма. Ту се већ народ измешао са свештенством и тако се пошло кроз улицу Краља Петра, према Кнез Михаиловој улици. На доњем углу зграде Дирекције државних железница био је постављен трећи жандармеријски кордон. Народ је јавно и гласно протествовао против забране литије, на што су жандарми почели да хватају поједине грађане и да их бију гуменим палицама. Преко улице Краља Петра на горњем углу зграде Народне банке била је постројена жандармерија у више редова. Жандарми су већ агресивнији и дочекују литију грубим псовкама и закрвављених очију, избезумљена лица туку свештенство у црквеним одежама и народ, псујући поповску и српску мајку. По нагласку могло се приметити да су жандарми Хрвати и Словенци. Ту је пао обливен крвљу и онесвешћен Преосвећени Епископ Шабачки Господин Симеон, повређен по глави односно десном оку, левом рамену и грудном кошу тупим оружјем из непосредне близине. Те повреде су изазвале и мањи потрес мозга. После задобијених повреда Његово Преосвештенство Епископ Господин Симеон пренет је у Патријаршију, где му је указана прва лекарска помоћ, а по-

том је пренет у Санаторијум "Живковић". Том приликом поцепан је и црквени барјак са ликом Св. Саве. Свештенство и народ наставили су литију. Шеф опште полиције управе града Београда г. Драг. Јовановић командовао је "ножеве на пушку" и дао заповест жандармима, да убоду и бију свакога ко се не врати. Свештенство је под оваквим безобзирним притиском полиције било принуђено, да се врати у цркву. Поред Преосвећеног Епископа Шабачког Господина Симеона добили су ударце гуменим палицама и Преосвећени Епископ Моравички Господин Платон и Преосвећени викарни Епископ Сремски Господин Сава.

Фотографијама снимљеним на лицу места, а које овде прилажемо, види се како жандарми држе уперене бајонете на прото-

утврдити факт да је истог дана Претседник Народне Скупштине г. Стеван Ћирић изјавио у седници Народне Скупштине, да нико није повређен, тумачећи саму литију уз инсинуације и тенденциозно, а Управа града Београда издала сутрадан коминике у коме се између осталог каже следеће:

„Јуче око 17.30 часова по завршеном молепствију у Саборној Цркви, против поменуте забране Управе града Београда, образовала се поворка од неколико стотина грађана са већим бројем свештеника. Ова поворка у коју су се умешали и комунисти и други левичари у циљу политичких демонстрација кренула је у правцу Кнез Михајлове улице у намери да дође ка Теразијама.

Пошто на опомену власти учесници нису хтели да се ра-

Груба интервенција жандарма

јереја Косту Љешевића и како деру црквену одежду са јереја Василија Јованчевића. Овим фотографијама као и фотографији са исцепаним црквеним барјаком не треба нарочитог коментара, али смо принуђени

зићу, нити да се зауставе изведени су органи жандармерије, да их у миру зауставе и растуре. При појави органа жандармерије и без њиховог дејства настала је гужва и гурање и убрзо сви учесници поворке растурили су се.

Жандармеријска офанзива испред Конака кнегиње Љубице

Све вести како је том приликом било повређено од стране полицијских органа потпуно су измишљене и тенденциозне.“

Свети Архијерејски Синод упутио је још исте ноћи телеграфски извештај Краљевским Намесницима (...).

Одговор на ову депешу Свети Архијерејски Синод није до сада примио.

Поглавар Српске православне цркве преживљавао је у то време своје последње дане. У Народној Скупштини се јавно вређа Првосветитељ Српске Православне Цркве Свети Сава и падају разне друге увреде. Када београдско свештенство жели да приреди литију и молепствије за свога тешко оболелог Архипастира и Поглавара Српске Православне Цркве, Управа града Београд својим протузаконитим решењем ово забрањује. На телеграфски протест против ове забране упућен Његовом Краљевском Височанству Кнезу Намеснику нити је шта учињено нити је Црква удостојена одговором.

А када се против тога јавно мишљење пробуди и када се покушава одржање литије жандарми не само да у томе грубом силом спречавају епископе и свештенике Српске православне цркве, него их злостављају, озлеђују уз најпогрдније речи и узвике и деру са њих црквене одежде. Исто тако ни после овог жалосног догађаја нико од стране државних власти није ни покушавао да даде било какво извињење или објашњење, него је, напротив, ствар прикривана и неистинитим изјавама приказивана као безначајан догађај, који је прошао без икаквог инцидента.

То су чињенице, које је Српска православна црква непобитно утврдила.

Свети Архијерејски Сабор, који се поводом смрти блаженопочившег Патријарха Варнаве састао у ванредно заседање у седници својој од 18/31. јула 1937. године АСБр. /зап.4, т.3 до-нео је ову одлуку:

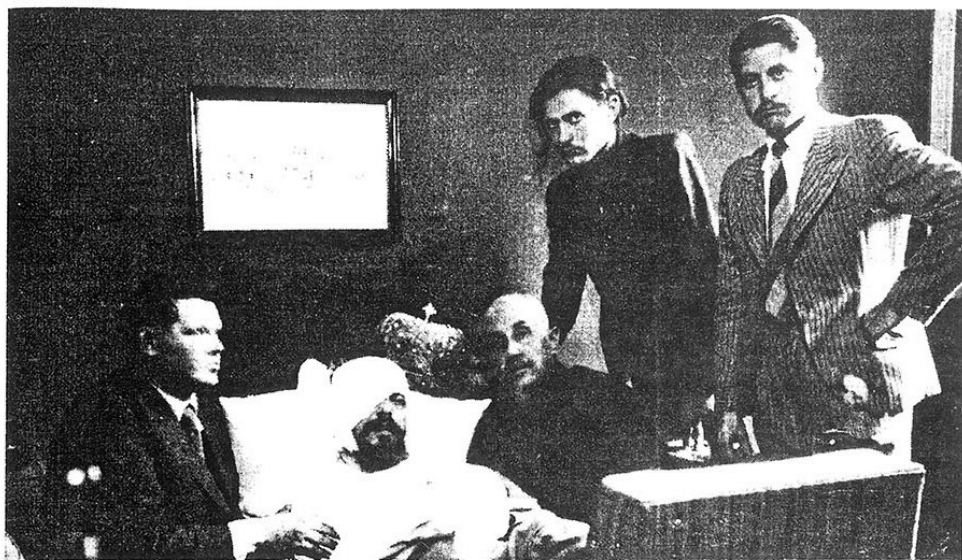
„Да се тражи пуно задовољење за извршено насиље и

скрнављење светиња приликом напада на литију од стране државних јавних органа.“

„Извршујући ову одлуку Светог Архијерејског Сабора, Свети Архијерејски Синод има част од Краљевске владе тражити: да се по закону најстрожије казне сва лица, која су одговорна за тај догађај и да Краљевска влада да Цркви пуно сатисфакцију и извињење.“⁹

Епископ шабачки Симеон је, као што се видело, пренет из Патријаршије у Санаторијум „Живковић“. За време боловања у овом Санаторијуму посетио га је изасланик Кнеза Павла. О овој посети, а такође и о својој пости Кнезу Павлу у Крању, Епископ Симеон је усмено упознао чланове Светог Архијерејског Синода рекавши: „Док сам лежао у Санаторијуму „Живковић“ у Краљице Наталије улици, болестан од задобивених повреда од безобзирних и вандалских полицијских органа, који су на незаконит и варварски начин напали и оскрнављивали литију код Београдске Саборне Цркве дана 6/19. јула ове године око 6 сати после подне. Његово Краљевско Височанство Кнез Намесник Павле послао је дана 13/26. јула ове године г. Др Александра Миленовића, секретара краљевске Канцеларије у Санаторијуму, да ме посети, да се интересује за моју болест и да ми у име Кнеза-Намесника пожели што скорије оздрављење.

За ову високу пажњу сматрао сам за обавезно, да се лично захвалим Кнезу Намеснику. Зато сам, у споразуму и сагласности са свима члановима Светог Архијерејског Синода, затражио дана 26. јула/ 8. августа ове

Повређени епископ шабачки Симеон у болесничкој постељи

године преко Маршалата Двора аудијенцију. Аудијенција је била заказана у Крању (Словенија) за дан 28. јул / 10. августа ове године. У двору Кнеза Намесника "Брдо" крај Крања примљен сам у аудијенцију у заказани дан. Аудијенција је трајала од 1/2. 11 до 12 сати. Врло љубазно примљен од Кнеза - Намесника, ја сам Му, у вези Његове благонаклоне предусретљивости и изванредне пажње, изложио следеће:

Прво сам Му укратко изложио историјат, како је дошло до замисли, да се одржи литија од Београдске Саборне Цркве до цркве Св. Саве на Врачару дана 6/19. јула ове године. С тим у вези ја сам Му објаснио и побуде, које су и мене нагнале, да узмем учешћа у литији. Рекао сам, да се нисам руководио у овој прилици неким фанатизмом и политичко-партиским побудама, а још мање деструктивним побудама и жељом, да се евентуално солидарисем и са рушилачким типовима, како ми се то тенденциозно, на један неукусан и некултуран начин подметало са највишег форума у Народној Скупштини и у политичком дневном листу „Време“;

него сам се као поштен човек и савестан Архијереј руководио искључиво мислим оправданом жељом, да будем заједно са нашим свештенством и народом

и у тешкој прилици овог болног догађаја, те да учешћем у литији избегнем оправдан прекор, да сам кукавица, издајица, фарисеј и томе слично. Дотакао сам се том приликом такође неукусног, некултурног и потпуно неистинитог комуникаа Управе града Београда о самом догађају и мојим повредма, одштампаног у листу „Време“ дана 7/20. јула ове године (...)“¹⁰

Приликом своје посете кнезу Павлу, Епископ Симеон је уверио Кнеза-Намесника „у тако рећи безброј неправди, које су чињене Српско-Православној Цркви, вишој јерархији и свештенству од после ослобођења па до данас од Краљевских Влада. Чињене су нам хо-

Епископ Сава (Трлајић) за време „Крваве литије“

тимично па и нехотице, велике неправде и понижења. Због свега тога наша се Св. Црква данас налази у једном врло тешком да не кажем и безизлазном положају.¹¹

Свети архијерејски синод је тек 6. новембра 1937. године добио одговор Краљевске владе у вези са „Крвавом литијом“ у коме се каже: „У одговор на Ваша писма од 1/14. августа

меном: „Свети Архијерејски Синод, проучивши акт Господина Претседника Краљевске владе у предмету нечувеног и вандалског догађаја од 19. јула ове године пред Саборном црквом у Београду, а са којим је и Свети Архијерејски Сабор био упознат и донео одлуку у седници својој од 18/31. јула ове године. АСБр. /зап. 4. т. 3; „Да се тражи пуно задовољење за извршено наси-

владе изражава жаљење - по мишљењу Светог Архијерејског Синода ни по форми ни по садржини не одговара важности догађаја због ког би се жаљење имало изјавити, 2/ што акт Господина Претседника Краљевске владе - по мишљењу Светог Архијерејског Синода не одговара напред наведеној одлуци Светог Архијерејског Сабора, јер се у акту Господина Претседника Краљевске владе говори о кажњавању оних чиновника за које би се тек имало утврдити, да до њих има одговорности за ове догађаје, пошто би се могло догодити да се не утврди кривица ни једног државног органа.

Умолити Преосвештену Г.Г. Епархиске Архијереје да по горњем акту изволе Светом Архијерејском Синоду хитно доставити своје мишљење.¹⁴

Свети архијерејски синод је, на својој седници до 21/8. јануара 1938. године разматрао пројект свог извештаја Светом архијерејском сабору по питању стаисфакција. Том приликом узео је у разматрање поменути акт председника Краљевске владе и мишљења епархијских архијереја и донео следећу одлуку: „Известити Господина Председника Краљевске владе да Свети архијерејски синод сматра да предложена сатисфакција ни по форми ни по садржини не одговара важности догађаја због кога би се сатисфакција имала дати.“¹⁵

С обзиром да председник владе није одговорио на овај акт Светог архијерејског синода, Синод је цео предмет доставио Светом архијерејском сабору „с молбом на размотрење и надлежну одлуку“.¹⁶

Жандарми не дозвољавају даље кретање литије за оздрављење патријарха Варнаве

Пов. бр. 596 и од 7/20. августа Пов. бр. 607 част ми је извести Вас, да је Министарски савет одлучио:

1/ Да преко Вас¹² искажем Светом Архијерејском Синоду дубоко жаљење због догађаја од 19. јула т.г. пред Саборном Црквом у Београду, и

2/ да се једна објективна истрага спроведе и строго по закону казне они државни чиновници, за које би се утврдило, да до њих има одговорности за те догађаје.¹³

Свети архијерејски синод је цео текст доставио епархијским архијерејима са следећом напо-

ље и скрнављење светиња приликом напада на литију од стране државних јавних органа' као и допуну односно разјашњење ове одлуке од 19. јула/1. августа бр. 7 ,да се по закону најстрожије казне сва лица, која су одговорна за тај догађај и да Краљевска влада да Цркви пуну сатисфакцију и извињење' - сматра, да овим актом Господина Претседника Краљевске владе није дата пуна сатисфакција о којој говори напред споменута одлука Светог Архијерејског Сабора из ових разлога, -што: 1/ начин којим се од стране Краљевске

После саопштења митрополита загребачког Доситеја, у седници ванредног заседања Светог архијерејског сабора, одржаној 15/28. јануара 1938. године, да му је протојереј Бранко Поповић, инспектор Министарства правде, пренео поруку др Милана Стојадиновића, председника Министарског савета, да је спреман „да по жељи Српско-православне цркве писмено надопуни свој акт Пов. бр. 22430 од 27. X из 1937. године, којем би се надопуном Српско-православној цркви дала јача и сигурна гаранција да је законски предлог о конкордату који је с разлогом толико узнемирио Српско-православну цркву и српски народ, у истини стварно и дефинитивно /за увек/ повучен од његовог даљњег озакоњења“.¹⁷

Том приликом епископ шабачки Симеон питао је митрополита Доситеја „да ли му је г. Бранко Поповић саопштио и штогод по питању сатисфакције, коју Краљевска влада дугује Српско-православној цркви за недозвољен напад од стране органа жандармерије и полиције на литију-епископе, свештенство и народ - дана 6/19. јула прошле 1937. године?

Преосвећени Митрополит Г. Доситеј одговарајући на питање вели, да му по питању сатисфакције г. Бранко Поповић није ништа саопштио.“¹⁸

Др Милан Стојадиновић, председник владе, својим поверљивим актом, бр. 1861. од 1. фебруара 1938. известио је митрополита Доситеја: „1) Да овај и овакав Конкордат са Ватиканом неће више бити изношен пред Народно Претставништво на озакоњење; и

2) да ће Краљевска влада при сваком будућем сређивању својих односа са Ватиканом и при регулисању положаја Римокато-

толичке цркве у Краљевини у пуној мери респектовати и применити државним Уставом загарантовано начело о равноправности свих законом признатих вероисповести у нашој држави“.¹⁹

Истог дана Милан Стојадиновић је упутио један опширан акт Светом архијерејском сабору, преко митрополита Доситеја, који је разматан на саборској седници 20. јануара / 2. фебруара 1938. године. Саборски одбор за проучење и питање сатисфакција том приликом установио је следеће догађаје:

„1. По иницијативи београдског парохиског свештенства 19. јула 1937. по подне заказана је литија од Саборне до Савиначке цркве у Београду где се имало одржати молебствије за

архијерејском намеснику за град Београд. Поводом тим Свети архијерејски синод упутио је Његовом Височанству Кнезу Намеснику телеграфским путем молбу за благонаклону интервенцију. У актима нема никаквог одговора на овај телеграм.

Истог дана пошто је одржана вечерња у 5 часова почело је молебствије у Саборној цркви. Пошто је и ово одржано, архијерејски намесник за град Београд саопштио је присутном народу, да се литија неће одржати, јер је то забранила полиција. Ово саопштење изазвало је огорчене протесте и створило тешку атмосферу. Под притиском таквог стања и наваљивања присутног народа епископи и свештеници нису могли одрећи и литија је

Жандармерија растерује грађане Београда који су кренули у литију

оздрављење Блаженопочившег Патријарха Варнаве. Ову литију је одобрио и Свети архијерејски синод, иако је она спадала у надлежност епархијског Архијереја. Управа града Београда ПБр. 3654/1937. забранила је одржање ове литије и ово саопштила

кренула. Учествовали су: епископ Симеон, шабачки и викарни епископи: Сава и Платон са око 40 свештеника. Али је литија могла ићи само до Народне банке, јер је изашао кордон жандармерије да спречи даље кретање литије напред и да је

врати натраг. Жандарми су тукли гуменим палицама: епископе, свештенике и народ, цепани црквени барјаци, ломљени крстови. Од свих највише је пострадао Његово Преосвештенство Епископ шабачки Г. Симеон. Стање његовог здравља било је такво да је морао бити пренет у санаториум Живковић.

После овог жалосног догађаја Свети архијерејски синод упутио је телеграм Њег. Височасству Кнезу Намеснику Павлу, намесницима и свим епархијским архијерејима. У телеграму намесницима Свети архијерејски синод протестује због оваквог у нашој историји непознатог скандала, очекујући да влада повуче све конзеквенце из овог грубог напада на права Српске православне цркве и са себе скида сваку одговорност за последице које могу из ових жалосних догађаја проистећи. У знак протеста наређено је истицање црних застава на Београдским црквама.

вештајима узнемирио је не само црквене претставнике, него и свештенство и народ. Поједини архијереји су протествовали и упућивали телеграфске протесте Његовом Височанству Кнезу Намеснику. У правосланом народу настало је велико узбуђење и огорчење. Насупрот томе у Народној скупштини и Сенату о овим догађајима Господин Министар Унутрашњих Послова даје нетачан експозе.²⁰

Тек после интервенције епископа шабачког Симеона, приликом посете Кнезу Павлу на „Брду“ код Крања, Свети архијерејски синод добија одговоре: "од Управе града Београда Пов. Бр. 4047 од 11. августа прошле године, којим тражи детаљније обавештење о догађају од 19. јула, и од 6. новембра Стр. Пов. Бр. 36 о одлуци Министарског савета којом се: 1/изражава дубоко жаљење за догађај од 19. јула и 2/ да се спроведе објективна истрага и казне они

На први одговор Господина Претседника владе, којим жели да добије детаљније обавештење, Свети архијерејски синод одговорио му је да је тражење Светог Синода засновано на фактима те да сматра да није потребна никаква анкета за факта која су позната. О овом су обавештена г.г. епархијски архијереји расписом Пов. бр. 607.

У другом одговору Господина Претседника владе, који је напред поменут, извештена су г.г. епархијски Архијереји текстуално расписом Светог архијерејског синода Син. Бр. 937/Зап. 1746. прошле године изневши и своје гледиште да овим актом није дата пуна сатисфакција ни по начину ни по суштини, јер се говори само о кажњавању чиновника, чија би се кривица имала утврдити. Зато су г.г. Архијереји умољени за мишљење по овој ствари. Већина Г.Г. Архијереја сложила се с мишљењем и одговором Светог архијерејског синода. Ипак су појединци тражили: 1/да се нарочито иступи против Министра унутрашњих дела /еп. Нек. /2/ да Свети архијерејски синод формулише и прецизира форму и садржај сатисфакције, коју наша Црква тражи и очекује. 3/ да се о овом питању може разговарати кад падне Конкордат. 4/ да је надлежна власт била дужна да по својој иницијативи кривце прогони, што није до сада учинила. 5/ да се Краљевска влада о овом питању изјасни и своје жаљење изрази у Народној скупштини. 6/ да краљевска влада призна да је забрана литије незаконита радња и тек онда да изрази жаљење и 7/ да буду кажњени не само државни органи него и ресорни министар, члан владе као наредбодавац.²¹

Пушкама на молитвенике у литији

Овај жалосни догађај од 19. јула у државној и црквеној престоници, према примљеним из-

државни чиновници, за које би се утврдило да до њих има одговорности за те догађаје.

Учествујући у дискусији по овом питању, епископ жички Николај рекао је:

„Имали смо до сада два сукоба, две борбе, и то:

Прва борба била је против римокатоличког папе, нашег свагдашњег великог непријатеља, односно против конкордата. Ова је борба, мислим, ево завршена поразом римокатоличког папе.

Друга борба је настала због догађаја код Београдске Саборне Цркве, који се збио 6/19. јула прошле године, и свих других немилих догађаја. У вези ових напомена Преосвећени Епископ Г. Николај вели: Нас, као родољубе треба, да руководе разумни разлози. Према томе ми не треба да тражимо максимум, односно оно, што не би могли добити, него тражити умерено, средњу меру, управо оно, што можемо добити. Специјално треба тражити сатисфакцију не само за догађај код Саборне цркве, него и за све друге неправде, које су чињене и које се чине. Даље мисли, да би се могао прихватити предлог и Управе града Београда и предлог Господина Претседника Министарског Савета, да се образује анкета, која би утврдила кривице државних органа, у вези борбе против конкордата”.²²

Свети архијерејски сабор је, после исцрпне дискусије, у погледу „Крваве литије“ донео одлуку „Да се за немиле догађаје пред Саборном црквом у Београду и у другим местима казне они који су били одговорни без обзира на њихов положај, било да су одговорни министри или државни чиновници”.²³

С обзиром да је држава инсистирала на избору новог патријарха, одговор председника Краљевске владе убрзо је стигао на име митрополита Доситеја. У одговору се, по питању „Крваве литије“, каже: „Част ми је потврдити Вам пријем Вашег писма од 3.о.м. АСБр. Зап. 34 по предмету догађаја пред Саборном црквом у Београду од 19. јула пр.

Учесници „Крваве литије“ испред Патријаршије

год. и саопштити Вам следеће:

1/ у колико се тиче одговорности за немиле догађаје пред Саборном црквом у Београду и другим местима сагласан сам са гледиштем Светог архијерејског сабора, да се казне одговорна лица, но с тим, да се то питање одговорности, у колико се ова буде утврдила, има проширити на духовна лица. У колико се у овој тачци помињу Министри, дужан сам упозорити Свети архијерејски сабор, да је уопште питање одговорности Министра регулисано у чл. 77 и 78 Устава”.²⁴

Примајући на знање акт председника Краљевске владе у погледу тражене сатисфакције која се има дати Српској православној цркви, окончана је борба у вези са Конкордатом и догађајима пред Саборном црквом за време „Крваве литије“, у току које је цео српски народ устао у одбрану својих верских права.

Када су обустављени сви полицијски, судски или други прогони против појединих свештеника и верних Српске православне цркве, Свети архијерејски сабор скинуо је изречене санкције према министрима, народним посланицима и другим

лицама која су се огрешила о Српску православну цркву.

САВА, епископ шумадијски

Напомене:

1. Син. Пов. Бр. 208/ зап. 1552 од 9. децембра /26. новембра 1936.
2. Син. Бр. 2430 / зап. 558 од 8. јуна /26. маја 1937.
3. Исто
4. Син. Пов. Бр. 531 /зап. 857 од 19/6. јула 1937.
5. Тадашњи министар унутрашњих дела Краљевине Југославије био је римокатолички свештеник Антон Корошец
6. Син. Пов. Бр. 543 /зап. 885 од 22/9. јула 1937.
7. Син. Пов. Бр. 562 /зап. 917 од 3. авг. /21. јула 1937.
8. Син. Пов. Бр. 564 /зап. 918 од 3. августа/21. јула 1937.
9. Син. Пов. Бр. 596 /зап. 1010 од 14/1. августа 1937.
10. Син. Пов. Бр. 598 /зап. 1012 од 14/1. августа 1937.
11. Исто
12. Акт је упућен на име митрополита загребачког Доситеја.
13. Син. Пов. Бр. 937 /зап. 1746 од 10. новембра/28. октобра 1937.
14. Исто
15. Син. Пов. Бр. 13 /зап. 16 од 21/8. јануара 1938.
16. Исто
17. Записник V ванредног заседања Светог архијерејског сабора од 15/28. јануара 1938, бр. 16.
18. Исто
19. Записник IX ванредног заседања Светог архијерејског сабора од 20. јануара /2. фебруара 1938, бр. 31.
20. Исто.
21. Исто.
22. Исто
23. Записник X редовне седнице ванредног заседања Светог архијерејског сабора од 21. јануара/3. фебруара 1938, бр. 34.
24. Записник XII редовне седнице ванредног заседања Светог архијерејског сабора од 25. јануара/7. фебруара 1938, бр. 45.

БОРБА ОКО КОНКОРДАТА И СМРТ ПАТРИЈАРХА ВАРНАВЕ

Ове године, јула месеца, навршава се шест деценија од крупних верских, политичких и државних збивања у Краљевини Југославији. Ниједан од догађаја није толико узбудио и подигао народне масе, уздрмао темеље државе, разјарио и распалио духове, као што је то било питање закључења и озакоњења Конкордата, његовог ратификовања и спровођења у живот пред народним представништвима - скупштином и сенатом.

Стварање заједничке државе Срба, Хрвата и Словенаца, Версајским миром 1919. године, у највећој мери је поспешило и склапање једног оваквог међудржавног уговора који је био практикован између Ватикана као духовног и административног центра међународног римокатолицизма и земаља где су живели припадници римокатоличке вероисповести.

По завршетку Првог светског рата, распаду Аустро-угарске монархије, у оквирима новостворене државе Јужних Словена, нашао се велики број римокатоличких верника, са својим црквеним организацијама, имовинско правним односима, школским и васпитним заводима, манастирима и сл.

Српска православна црква није инсистирала на неком посебном положају, нити захтевала за себе изузетне привилегије. Њени поглавари су били свесни народног стања одмах из завршеног рата. Муслимани такође нису желели да се њихов положај одређује посебним законима.

Конкордати су писмени уговори склопљени између Римокатоличке цркве и одређене државе, односно документ који потписује представник земље где живе римокато-

лички верници и духовни поглавар свих католика - папа. Таквим међународним уговором одређују се и најситнији детаљи из живота и пословања Католичке цркве у односној земљи. Ову праксу су римски епископи завели паралелно са жељом и настојањима за доми-

Патријарх Варнава

нацијом и превлашћу у међународним односима. Она има врло дугу прошлост. Римокатолички историчари наводе да је најстарији Конкордат закључен између папе Калиста II и немачког цара Хенрика V познатим под именом Pactum Kalistinum. Касније је било много таквих уговора, склапаних под различитим условима и околностима.

У жељи да регулише односе са Ватиканом, Југославија је јуна 1935. године парфирала у Ватикану један нацрт Конкордата. Тадашњи министар правде и чувар државног печата био је Др Људевит Ауер. Он је у присуству посланика Краљевине Југославије при Ватикану,

Јеврема Симића, ставио свој потпис на тај споразум. Тада је на престолу Римокатоличке цркве био папа Пије XI. У име Папе потпис је ставио кардинал Пачели (касније папа Пије XII). "Политика" од 25. јула 1935. године описује сву церемонију и протокол са којим је потписан овај документ. Пачели је имао на себи кардиналски пурпур са великим крстом од брилијаната. Иза овога државну делегацију провео је дежурни тајни коморник цивилног реда у папске одаје. Уз пут су их поздавали папски жандарми и гардисти палатинске гарде у специјалним униформама са исуканим сабљама.

Није намера овог чланка изношење података о Конкордату и његовим одредницама, као и о његовој каснијој судбини. О њему је својевремено много, свестрано и са доста ватре расправљано. У протеклом периоду од шездесет година много се штошта догодило. Жеља нам је и намера да се овом приликом сетимо знаменитог првојерарха Српске православне цркве патријарха Варнаве и његове улоге у томе судбоносном времену.

Свестрано проучен, Конкордат је постао предмет синхронизоване акције многих установа из свих друштвених слојева. Но, као главни носилац отпора Конкордату сма-

трао се епископат Српске православне цркве са његовим поглаваром патријархом Варнавом на челу.

Изнет пред народно представништво, пред Скупштину Краљевине Југославије, Конкордат је усвојен са 166 гласова за и 128 против ("Правда", београдски дневник, ванредно и бесплатно издање бр. 11717. од 24. јула). Док се у Скупштини водила жестока битка око озакоњења овог пројекта, и док је народ био у тешком расположењу, после напада полиције на литију пред Саборном црквом, у ноћи између 23. и 24. јула угасио се живот великог првојерарха Српске православне цркве патријарха Варнаве. Ова околност, као и догађаји око "Крваве литије", акција жандармерије, пребијање епископа, свештеника и учесника у њој, прелили су чашу народног гнева и претили великим немирима са несагледивим последицама.

У таквој атмосфери држава је скинула Конкордат са дневног реда и изјавила Цркви и народу да га у таквом облику више неће постављати. Последице ове борбе нису се дуго могле уклонити и као да су на светлост дана изнеле многе унутрашње верске, друштвене и националне супротности од којих је патила бивша Краљевина Југославија.

Осим организованих православних снага и епископа наше Цркве, "Глас концила" бр. 27 од 6. септембра 1986. године из Загреба, спомиње, наводећи књигу Ивана Мужинића "Католичка црква у Југославији", Сплит 1978. година, да је у борби против озакоњења Конкордата учествовала на свој начин и К.П.Ј. заједно са међународном масонеријом. Колики је стварни удео њихове борбе био, остаје задатак "Исцрпније знанствене студије, нови документи, свједочанства и повијесне чињенице, које ће целовито освјетлити њихове улоге". Чланкописац наводи изјаву једног

одговорног функционера из тога доба да К.П.Ј. није имала никакве контакте са Црквом и са Светим Синодом, никаквих уједињених акција, али је на терену било сарадње између појединих свештеника и припадника К.П.Ј. Остаје чињеница - православни народ је у том историјски одсудном моменту био уз своју Цркву, имао је пуно поверење у јерархију. Из те борбе народ је изашао са великом победом.

Смрт патријарха Варнаве, у овом тешком и изузетно опасном времену подједанако и за Цркву и државу, врло тешко је пао на народну душу и на народно сазнање. Вољен и поштован поглавар остао је у сећању као мученик за праву истинску народну ствар. Његова загонетна смрт коментарисана је у народу различито. Једна од варијанти која је нарочито кружила народом била је да је Патријарх пао као жртва подле и покварене завере - да је страдао отрован. Та верзија остала је и до данашњег дана. Историчар наше Цркве Др Ђоко Слијепчевић, у својој "Историји Српске Цркве" II књ. на стр. 641. наводи гледиште Бошка Богдановића, шефа Пресбирија, касније и помоћника Антона Корошеца, министра унутрашњих послова и римокатоличког свештеника, за кога дословно каже: "Човек (Богдановић), веома солидно образован, темељит познавалац наше народне Историје и класичних језика, био је врло близак патријарху Варнави, који му је био кум. Зна се да је Богдановић био саветник Патријархов у многим питањима из наше националне и Црквене Историје. Вероватно због његових блиских односа са министром Корошецом, на овога човека пала је сумња да је Патријарха отровао. Ова сумња је Богдановића тешко погађала и клео се да је то све паклена измишљотина његових противника којих је, заиста, имао много. Ускоро после завршетка

Другог светског рата Богдановић се упокојио негде у Аустрији. Остало је недоказано оно што је хтео рећи." (Нав. Историја стр. 641)

Смрт патријарха Варнаве била је тема коју су обрађивали са различитих позиција и каснији писци, историчари и хроничари тога доба. У наше дане објављен је један занимљив састав у коме се спомињу извесне личности везане за судбину патријарха Варнаве. Обзиром да је објављен у наше време, да је плод најновијих истраживања и саопштавања доносим га овде у целини.

"Патријархова болест почела је чудно.

Једнога дана, с пролећа 1937. године код Патријарха у патријаршији био је на ручку његов блиски рођак Живко Пејатовић, тада професор у земунској гимназији. Ручак је, према професоровој причи, почео уобичајеним редом. Пошто су сели за постављени сто, чинију са јелом унео је кувар и подворник Григорије. Био је Рус белогардејац. За ручак је била изнета кувана боранија. Григорије је сипао Патријарху и професору. После првог залогаша Патријарх је запито: 'Григорије, јеси ли ово пробао?' 'Јесам Ваша Светости!' одговорио је подворник и додао: 'Добро је!' Патријарх је неодређено махнуо главом и наставио да једе."

Сутрадан патријарх се разболео.

Даље се у овом саставу наводи како су дошли да обиђу оболелог Патријарха оба његова брата: Алекса и млађи Урош. Оба брата су, такође, загонетно оболела. Патријарх Варнава умире 23. јула; 2. августа умире Урош, а 12. септембра умире и Алекса. Три брата Росића, од којих је најстарији тек прешао шездесету, и који су целог живота били доброг здравља и јаке физичке грађе, умиру за непуну два месеца.

Кувар и подворник Григорије убрзо је напустио Патријаршију. И

Лав Ватин. Обојица су нестала незнано куд. Кувар и подворник Григорије и поверљив човек патријархов Лав Ватин као да су у земљу пропали.

После тешких и немилих догађаја код београдске Саборне цркве и величанствене сахране патријарха Варнаве, која је била недвосмислени и неми протест против конкордата, стање је било напето и узбуђујуће; опасност је претила са свих страна.

Децембра 29, 1937. године, са скупштинске говорнице, посланицима се обратио министар унутрашњих послова Антон Корошец и изјавио да је влада одлучила да повуче Конкордат.

У листу "Глас концила" - бр. 27/86 објављен је текст под насловом: "Тко је спријечио Конкордат у Краљевини Југославији". У њему се констатује да је сигурно.... да су Српска Православна Црква и велико српске организоване снаге имале главну улогу у рушењу Конкордата.

Посматрана у историјској стварности свога доба и времена, личност патријарха Варнаве је посве изузетна и непоновљива. Уистину био је црквени горостас, који је на сваком кораку исповедао и проповедао најузвишеније принципе нашег племенитог Светосавља конструктивног и државотворног.

Својим ставом осведоченим родољубљем, изразитим патриотизмом и црквеношћу, одлучношћу у одсудним моментима с правом се сврстава у ред најзнаменитијих јерараха наше Свете Цркве не само новијег доба него и свеколике Историје Српске цркве и нашег народа.

О свему што се збило у вези са Конкордатом, проговорио је и папа Пије XI. Он је на дан 15. децембра 1937. године приликом свечане предаје кардиналских знакова, (према писању званичне агенције Ватикана, ОСЕРВАТОРЕ РОМАНО, од 17. децембра 1937. године рекао:

"Доћи ће дан - а волео бих да то не морам казати, али сам дубоко

уверен - доћи ће дан, када неће бити мален број душа, које ће зажалити што нису широкогрудно, великодушно и активно примиле тако велико добро као што је оно, које је заступник Исуса Христа нудио њиховој земљи, и то не само ради црквене, верске слоге нације, већ и ради њене социјалне и политичке слоге, мада одлучно одбијам да политика буде наша ствар, наш посао."

У искреној љубави, великој одажности и истинском признању песник је на гробу патријарха Варнаве оставио запис:

"Дични син је српског рода,
Васкрснута Српска слава,
И крманос Светог брода
НАЈСВЕТИЈИ НАШ ВАРНАВА.

Из пепела Српству целом,
Васкрсну Свети Сава.
Васкрсну Га светим делом,
НАЈСВЕТИЈИ НАШ ВАРНАВА"...

Милорад Милошевић,
протојереј-ставрофор

ПАТРИЈАРХ ВАРНАВА У ШУМАДИЈИ

При сваком помену имена блаженопочившег патријарха српског Варнаве намећу нам се речи Светог Откривења: "И трпљење имаш и намучио си се за Име моје, и ниси сустао" (Отк 2,3).

На ово нас обавезује и тврдња Милосава Јелића, новинара „Правде“, који је рекао да је „отменост Патријарха Варнаве увек била у складу са чином му и достојанством. Јер, Он није припадао ни онима који свој углед подижу запрегом од шест коња, ни онима који глуме поцепаним лактовима“.

„Овако саздан Патријарх Варнава је, и свесно и по природи ствари умео наћи пут да буде добар Патријарх српски, да обележи своје кратко вођство и да у том својству и на тако високом положају, не забора-

ви неколико истина, неколико начина, који су уобличили његов светли лик."

Осветљени том светлошћу, ево, после 60 и више година осврнућемо се на његове посете вољеној Шумадији и, на основу изворних врела, хронолошки га пратити на путу: за Јагодину и манастире Јошаницу и Каленић; Стојник, Рачу, Сопот, Сабанту и Рогачу; Тресије на Космају и Павловац у Кораћици; Секурич и Оплепац; Репочево и Опарић.

У Јагодини, Јошаници и Каленићу

Прве кораке на тлу Шумадије блаженопочивши патријарх Варна-

ва учинио је 7. децембра 1930. године, када је посетио Јагодину, затим манастире Јошаницу и Каленић. У Јагодини је осветио споменик палим херојима у прошлим ратовима, а потом дошао у манастир Јошаницу, где га је дочекао архимандрит Теодосије, са братством и народом из околних села.

По завршетку Доксологије и поздраву Архимандрита, Његова Светост је отпоздравио и задржао се у разговору са присутним народом, нарочито се интересујући за прилике на селу. Даровао им је по крстић и препоручио да буду марљиви, како према свом дому, тако и према својој вери и својој светој Цркви.

Из манастира Јошанице Патријарх је отишао у манастир Каленић,

одакле се истог дана вратио у Јагодину и посетио школу глувонемих.

У Стојнику

Патријарх Варнава је желео да што чешће буде с народом и у народу, водећи рачуна о свему што је везано за народ, веру, Цркву и српску историју.

У тој жељи, кренуо је, 25. јуна 1932. године, аутомобилом у Стојник, на освећење нове цркве.

Догодило се да му је у варошици Раљи приређен свечани дочек. Домови и ограде били су украшени зеленилом и заставама. На улазу у школско двориште чекала га је маса света. Он се овде кратко задржао, благословио их и наставио пут, вођен одредом сеоске коњице, са заставама на челу колоне.

У Стојнику се тада ништа друго није чуло, сем звона са новог храма, чије је звоњење било све јаче и све радосније.

Неколико пуцњева из прангија објавило је долазак високог госта. Црквена порота била је препуна народа који се тискао око Патријарха, љубећи му руку и радујући се његовом доласку.

У сумрак је у новом храму почело свечано бденије. После бденија Свјатјејши је примао виђене госте и познате мештане.

Свечаност освећења новог храма почела је, сутрадан, у недељу (26/13. јуна) ујутру. Свет је брзо испунио цркву и порту. У пригодној беседи Патријарх се посебно осврнуо на значај делатности Карађорђа и Милоша. Осврнуо се, исто тако, и на чињеницу да је прва искра слободе у Шумадији планула из опанка и гуња, шуме и дубраве па се тек онда ширила даље.

Одликујући пак надлежног пароха и архијерејског намесника правом ношења црвеног појаса, Свјатјејши је пожелео да ово одликовање буде подстрек осталим његовим милим свештеницима у свим крајевима наше домовине, да раде предано, да раде у славу Божију и за добро народа, који им је поверен.

Свој боравак у Стојнику патријарх Варнава је обележио и поклоном једног звона за новоосвећени храм. Ову своју одлуку објаснио је речима: "Чувши ова звона, сетио

Освећење је извршио патријарх Варнава, уз саслужење митрополита црногорско-приморског Гаврила и викарног епископа сремско-карловачког Тихона. На јектеније

Патријарх Варнава приликом посете Стојнику

сам се какву су улогу звона имала у свим моментима нашег народа, када је требало подигнути, уздигнути и окупити грађане, да жртвују свој живот за добро свога народа..."

После ручка зашао је међу сељацима, који су се брзо окупили око њега, молећи га за архијерејски благослов и савете. Он им је делио крстиће и интересовао се за њихове прилике и тешкоће.

У Сопоту

Из Стојника је Његова Светост кренуо у Сопот, односно на пут за манастир Студеницу - кроз Крагујевац и Краљево, а из Студенице за Косовску Митровицу.

У програму овог пута, у Сопоту није било предвиђено никакво задржавање. Међутим, на улазу је већ чекала маса света, на челу са среским начелником и архијерејским намесником. Одвојивши се од њих Патријарх је продужио пут који повезује Шумадију и Поморавље са Рашком и Косовом.

У Сабанти

Тридесетог јула 1932. године освећена је нова црква у Сабанти.

су врло складно одговарали хорови хришћанске заједнице и Пожарне дружине из Крагујевца.

Патријарх је овом храму поклатио иконостас, а вернима одао признање за труд око изградње новог храма и препоручио им да га чувају као светињу.

У Рогачи

У Рогачи је под покровитељством Патријарха Варнаве изграђена нова црква-костурница, по пројекту архитекте Виктора Лукомског (пројектовао је и Патријаршијски двор у Београду).

Освећење темеља овог храма извршио је викарни епископ Тихон, 3. јуна 1934. године, на празник Св. Цара Константина и Царице Јелене.

Његово, пак, трносање, обавио је патријарх Варнава 20. октобра 1935. године. У костурници ове цркве, која је, иначе, посвећена успомени на Витешког Краља Александра I, похрањени су посмртни остаци српских војника, изгинулих на Космају и његовој околини. Поред њих, у ову кућу, пренете су из Сибнице и кости чувеног јунака Јанка Катића, једног од организатора Првог српског устанка. Пре-

ношење његових костију пратила је војна музика, а пешадијска почасна чета му је одала војничку почаст плотунском паљбом.

У посебно надахнутој беседи Патријарх је том приликом рекао: "...Бесмртни наши ратници, чије смо трошне остатке данас побожно положили под сводове овог свештеног храма, излагали су се смртној опасности, сами себе су осуђивали на смрт ради спаса своје браће. Зато се и мора признати да су они славно завршили своје битисање на земљи. Нашим легендарним јунацима не одриче награду ни небо ни земља. Они су радосно желели и примили оно што је најтеже у животу. Њихова херојска смрт засведочила нам је силу, која је у њима обитавала..."

"Они су дали своју пуну љубав за браћу, потпуно се жртвовали за њих, а - по речима Спаситељевим - то јесте највећа обавеза. То је збир Божанских заповести..."

У Тресијама, Павловцу и Кораћици

Као осведочени пријатељ старина Његова Светост патријарх Варнава је, 19. јуна 1935. године, посетио манастир Тресије на Космају и манастир Павловац у Кораћици, које је подигао Деспот Стеван Лазаревић - Високи.

Његова Светост је овде издао потребна упутства да се припремљени радови што скорије заврше. Замишљао је да обновљени манастир Тресије буде летовалиште, а манастир Павловац лепо преуреди и добије своје братство.

(Услед ратних и поратних неприлика у овоме се успело тек бригом и старањем Његовог Преосвештенства епископа шумадијског Г. Саве.)

После овога Патријарх је посетио и парохијску цркву у Кораћици из 1858. године.

У Секуричу

У недељу, 8. септембра 1935. године, око 20.000 људи из Шумадије присуствовало је свечаности освећења нове цркве у селу Секуричу, која је, иначе, дар београдског угледног трговца Милосава Милошевића.

По угледу на старе српске ктиторе, са улогом од 600.000 динара, све радове на изградњи храма финансирао је Милосав Милошевић, родом из Секурича, а за успомену на своје родитеље.

На путу из Београда за Секурич, патријарха Варнаву је у Рековцу дочекала велика маса света.

У селу Белишићу, непосредној близини Секурича, дочек је био још свечанији.

Долазак Његове Светости у Секурич огласио је пуцањ прангија. Овде је, каже очевидац, "Од председника до последње мушке главе у селу све дошло да поздрави првог српског Патријарха који је посетио њихово место".

Бденије у новоподигнутом храму служио је Његова Светост, уз саслужење настојатеља манастира Каленића, архимандрита Никона (Лазаревића), народног посланика, за срез Левачки, као и свештеника из свих села овога среза. На јектеније је одговарао хор свештеника под управом Миодрага Јовановића, пароха драговског.

Осветивши храм и плоче са 200 имена изгинулих Секуричана у Првом светском рату, као и крипту у којој су сахрањени родитељи Милосава Милошевића, Његова Светост се обратио присутнима и рекао:

"Синови и кћери овога краја, треба да сте поносни што се у овом веку материјализма подигао син изнад синова, син који је знао употребити своје имање, ктитор Милосав Милошевић, који је у зноју свога лица знао стећи имање, а који не чува то љубоморно, већ зна и уме правилно да га употреби.

Захвалите му што је подигао овај

велики храм преко кога ће се помињати не само име његове мајке, него и свих синова ваших који падоше за нашу свету земљу, за уједињење..."

Крај говора поздрвила је паљбом почасна чета 19. пешадијског пука из Крагујевца, а интонирањем државне химне оркестар шумадијске дивизије.

На Опленцу

У недељу, 6. октобра 1935. године, на Опленцу, у храму Светог великомученика и победоносца Георгија, одржан је једногодишњи парастос блаженопочившем Краљу Александру Првом Ујединитељу.

Парастос је служио патријарх Варнава, уз саслужење митрополита скопског Јосифа, те епископа охридско-битолског Николаја, бачког Иринеја, горњокарловачког Максимилијана и нишког Јована. На јектенија је одговарало Скопско свештеничко певачко друштво.

По завршетку парастоса говорио је епископ Николај и, између осталог, рекао: "Ово је задужбина Краља Петра и Краља Александра. Ја се сећам кад сам у њој 1912. године служио, колико је значаја и вредности овој задужбини придавао блаженопочивши Краљ Петар. У оно време кад се полазило у рат за ослобођење Јужне Србије, покојни Краљ Петар није хтео да потпише указ о мобилизацији док не освети цркву Светог Ђорђа на Опленцу и са Бојжјом помоћи тек онда крене своју војску. Живо се сећам дана освећења. Краљ је одржао беседу која је оставила на све присутне најдубљи утисак. Између осталог он је рекао: 'Српско царство пало је на Косову, Косово је још у ропству, треба га ослободити. Наша браћа чекају на нас 500 година, али нико није јак као Бог. Зато сам и дошао овде да позovem Св. Ђорђа у помоћ'. Тада је један београдски професор, који

није био много побожан, покојни

није био много побожан, покојни Скерлић, устао и казао: 'Господару твоја вера народна је вера. Народ је с тобом и она нам је најбоља гаранција да ћемо победити'.

Тек после освећења наша војска под вођством Краља Петра пошла је на Југ да вас ослободимо, браћо, пошла је са вером у Бога и крстом.

Ово је задужбина и место завета. Ово је најживља и највећа богомоља наша. Више се у њој за последњих 365 дана пролило суза него у свим богомољама у земљи. Те сузе, те народне сузе узглавље су бесмртном и великом Краљу Ујединитељу за добро које је учинио свом народу. Сем тога ми сузама чистимо душу и сећамо се Бога. Ово је место, место сећања, ово је задужбина и уместо завета, кад пођете кући, ви ћете се сећати и казати својима да овакву задужбину нико није подигао у свету и да данас нема храма у нашој земљи, у Европи и у целом свету, у коме човек осећа Бога као овде. Јер овде живи Бог. Кад се вратите својим домовима причаћете да је наша династија велика и славна, да је то династија која је велика и гранитна, јер овде у овом светом храму, у овој највећој задужбини ви сте видели, не само гроб Краља Ослободиоца и Краља Ујединитеља, него и гробове и осталих великих Карађорђевића, међу којима их има који су много и много славни.

Наш народ одувек је знао за једно Тројство и за њега је то било највећа светиња. Нашем народу стајао је у том Тројству на првом месту Бог, а затим Краљ и онда Дом. Ви знате да се код нас без Бога не прелази ни преко прага.

Друга највећа народна вредност је Краљ. Без Краља ништа не ваља. Он је највећи јемац сигурности, Он је заштитник свих нас, Он је гаранција реда и поретка, Он је наша спона. Он је наш символ. Наш народ је кроз векове умео да схвати значај Краља и зато је је у нашем народу увек владала народна Династија."

После завршене Литургије Његова Светост Патријарх са осталим свештенством спустио се у крипту, где је над гробом, посутим свежим цвећем, одржао кратак помен за покој душе Краља - Мученика.

Над гробом одржао је врло срдчан говор скопски митрополит Јосиф. Он је истакао заслуге и дела великог Краља, рекавши колико је наш народ његовом смрћу изгубио.

У Ропчеву

Освећење цркве и костурнице у селу Ропчеву, код Сопота, извршио је 1936. године Његова Светост патријарх Варанва, у присуству митрополита загребачког Доситеја.

Црква је подигнута средствима фонда покојног Јована Јевтовића (трговца који је цркви завештао 200.000 динара), као и од прилога који су скупљени од народа из околних села и варошице Сопота.

Прво је освећена костурница, у крипти цркве, у коју су смештене кости палих јунака из овога и других крајева наше домовине за време ратова у борби за ослобођење и уједињене простране Југославије.

После освећења костурнице, извршено је освећење цркве. За време освећења појао је хор студената Теолошког факултета Универзитета у Београду.

Обраћајући се вернима, патријарх је, између осталог рекао: "Драга браћо и сестре, у нашим архипастирским молитвама сећамо се вас, стално вас спомињемо, и молимо Бога да, вама и деци вашој, подари здравље и душевни мир, а поља и рад ваш да благослови берићетом и сваким изобиљем. Ми смо за часак оставили све наше послове и бриге и, ево, дошли смо да вас видимо и телесним нашим очима. Стигли смо синоћ у навечерје и заједно са вама молили смо Оца нашег небеског, да нам помогне да данас осветимо овај наш и ваш дом молитве, ову вашу дивну цркву. Имате, браћо доста разлога

да будете радосни, и ви и ваша деца и сва ваша будућа поколења. Добило је, најзад, ваше село храм, који ће вас стално позивати на честити, разуман рад и на богоугодно живљење у дому, у општини вашој и свуда где се будете кретали. Душа човекова захтева да имамо вођу, који ће нам показивати пут и подржати да у часовима пометње не клонемо, да не залутамо странпутицама. Тај наш невидљиви вођа, то је Бог, то је Исус Христос, који је својом науком показао како треба људи на земљи да живе. Та наука је нама врло добро позната. Та Божја наука не воли лаж и превару, зле мисли и свађе. Не воли надувеност људску и непоштовање родитеља и старијих, уопште. Христос не воли завист и пакост. Он захтева од својих следбеника љубав и слогу, чисто срце и миран живот..."

Истичући предност заједничке молитве, молитве у храму, нагласио је да смо у дому Божјем одвојени од спољашних непријатности и брига, а у молитви потпуно се предајемо Богу.

И зато вам је Бог, што познајете заједништво молитве, и подарио овако лепу цркву. Деца ваша, а и ви, нећете више морати ићи у удаљено село Неменикуће да се причешћујете и Богу молите..."

Само, не заборавите да лепота храма не значи луксуз. Све је мало и ништавно према Господу, који нас је створио у сјају доброте срца свога, слао нам Јединца Сина и дао неописиву лепоту природе и разум нам дао да њоме управљамо".

У Опарићу

Цркву у Опарићу патријарх Варнава није успео да освети лично (болест је узимала маха) али је делегирао епископа жичког Николаја и викарног епископа Саву (Трлајића), потоњег мученика горњокарловачког. Освећење је извршено 3. јуна 1937. године на празник Светог Цара Константина и Ца-

рице Јелене. После чина освећења епископ Николај се обратио народу и испоручио им благослов и поздрав Његове Светости Патријарха. Затим је истакао значај освећења храмова и споменика, нагласивши да: "Народ не подиже споменике без значаја, него подиже споменике својим палим витезовима. Земља је наша освећена крвљу праведничком и мученичком, сузама удовица и вапијућих, сузама из тамница и зидина ропских. Овај храм спада у ред наших најлепших цркава. Иначе, он је необичан по много чему. Он нам напомиње име блаженопочившег Краља Александра, његовог главног ктитора и помагача у

подизању. Он нам напомиње имена јунака чије кости данас леже у његовој крипти. Тиме нам овај храм показује да је наступила нова ера у нашој историји, да је наступило пролеће и да се пошло новим путем у будућност. Ви сте, браћо, овим храмом показали да признајете Бога и душу и Он треба да вам буде звезда путоводница, која ће да води ваше мисли ка Богу".

Иначе, црква у Опарићу подигнута је трудом свештеника Миодрага Јовановића, а уз вишестрану помоћ Архимандрита Никона (Лазаревића), старешине манастира Каленића.

На жалост, освећењем цркве у Опарићу, практично је завршено

пастирско деловање блаженопочившег патријарха Варнаве у Шумадији, а и широм Српске православне цркве.

Опус, пак његовог рада учинио је да је још за живота сматран за једног од најистакнутијих јерараха Васељенског православља. Његово седмогодишње успешно вођење Српске православне цркве, од 12. априла 1930. до 23. јула 1937. године, означило је врло велики и посебно плодан покрет у општем животу, како наше Светосавске, тако и свеукупне Православне цркве Христове.

Милан Д. Јанковић,
протојереј-ставрофор

Допис из Америке

ШТА ЈЕ НАШ ЗАДАТАК?*

Срећна вам црквена слава свети отац Никола!

За мене је част и задовољство да данас будем са вама и да вас овом приликом поздравим. Ваша парохија је једна од најстаријих у Америци. Захваљујући околности да учествујем у припремању енглеског издања књиге владике Саве шумадијског „Историја Српске православне цркве у Америци и Канади: 1891-1941“, научио сам много не само о вашој парохији већ и о тешкоћама и жртвама првих српских досељеника у овој земљи, ваших дедова и родитеља, које су поднели да би сачували православље и национални идентитет. Моја љубав и поштовање за њих су постали још већи када сам видео како су били одани православљу, колико верни Српској православној цркви, и како упорни у својој жељи и напорима да се оствари постојање Српске православне цркве у овој земљи. Важно је, бар по мом мишљењу, да се на све ово подсетимо обзиром да у наше време има појединих мирјана и, на жалост, неколико српских православних свештеника, који су спрем-

ни и вољни да уклоне реч српска из назива наших парохија, па и из назива наше Цркве.

Дајте да се, ради тога, подсетимо под каквим су условима наши преци засновали Српску православну цркву и српске православне парохије и изградили српске православне храмове у овој земљи.

Године 1910, Патријарх Лукијан је послао у Америку Стевана Карамату да види како живе и шта раде Срби у Америци. По повратку из Америке, Карамата је доставио свој извештај Патријарху у коме, поред осталог, обавештава: „Наш народ живи бедно, обавља најетже радове у фабрикама, рудницима и железничким пругама, у шумама. Скоро сваки њихов рад је опасан по живот и здравље, и не прође дан а да више људи не буде повређено. Код куће они не би ни сањали да раде овакав посао. Наднице су разне, у зависности од врсте запослења и стручности, од 1.30 до четири или пет долара, али већина зарађује 1.50 до два долара на дан а раде 11 часова дневно.“ (Владика Сава шумадијски, „Историја...“)

* Говор Др Матеје Матејића на црквеној слави у Монровилу, маја 1997. године

Упркос бедној економској ситуацији српских досељеника, они су очували духовност, црквеност и национални идентитет. У свом извештају Патријарху Лукијану, Карамата примећује: „Обзиром да су већина њих сељаци, углавном из српских крајева који су тада били део Аустро-Угарске или из Црне Горе - а као сељаци су духовно блиски Цркви и верским обредима и обичајима - после напуштања њихове отаџбине они нису могли напустити и своје духовне особине које су донели из отаџбине. Напротив, физичко одвајање учинило их је духовно још ближим.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Владика Сава шумадијски, такође запажа: „Иако су наши исељеници отишли у Америку и Канаду без руководства Цркве, они су понели Цркву у својим срцима. Ми не знамо колико добро су они разумевали своју веру, али знамо да су бил и искрени верници, што су они и њихова деца показали својим животом и радом у Новом Свету.“ (Владика Сава, „Историја...“)

У оно време није као данас у Америци постојала Српска православна црква. „У Новом Свету новопристигли Срби су нашли организовану Руску православну цркву чије су верске мисије доспеле у Аљаску већ 24. септембра 1794. Док нису организовали своје црквене општине и довели српске свештенике из старог краја, за своје верске потребе, Срби су се обраћали руским православним свештеницима јер им је Старословенски црквени језик којима су се служиле обе цркве био познат. Ако није било руских православних свештеника, они су се обраћали грчким или сирјанским православним свештеницима. Ако у месту где су живели није постојала православна црква, они су путовали до места где је постојала, често изнајмљујући аутомобиле и плаћајући од својих бедних зарада за пут до најближе цркве у којој се богослужило.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Осим тога, треба такође напоменути да су „У местима насељеним Русима, Грцима и Сирјанцима, где није било православне цркве, Срби су им се придруживали и стварали заједничке црквене општине и парохије.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Православни свештеници разних православних цркава, а особито руски, старали су се за духовне потребе српских досељеника. Они су обављали крштења, венчања и сахране, исповедали их и, кадгод је било могуће, служили свету литургију и причешћивали их.

У почетку није уопште било српских свештеника, а касније их је било врло мало. „Срби досељеници су довели прве свештенике из оних краје-

ва из којих су и сами дошли, а ти свештеници су тражили од својих епископа дозволу за одсуство а касније, ако би одлучили да остану у Америци, канонски отпуст.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Довођење свештеника из старог краја није било лако. Да би измолили од епископа из старог краја да дозволи неком српском свештенику да дође у Америку, писана су и слана им писма са емоционалним молбама. Тако, у име црквено-школске општине у Чикагу, Илиној, неки Гопчевић је писао Патријарху Георгију: „Свети Патријарху! Наша ситуација без свештеника је апсолутно страшна; најпре, људи умиру без исповести, бес Светог причешћа, без светог крста, и покојник се закопава у гроб без опела, а деца се крштавају у другим верама - а венчања се обављају у Суду, зар то није страшно и ужасно?“ (Владика Сава, „Историја...“)

После смрти свештеника Илије Комадине, пароха црквено-школске општине Светога Саве у Мекиспорту, Пенсилванија, следеће писмо је било послато Преосвећеном Михаилу, епископу Горњокарловачком: „Изгледа да несрећа прати ову црквену општину, јер тек што смо угледали божанску светлост Христовог учења и нашег матерњег српског језика а она се угаси, а са њом и кандило пред иконом Светога Саве. Ова најмлађа, али врло велика српска парохија је у жалости јер је воља Вишњег позвала Његовог духовног пастира пред Његов Престо за Страшни Суд. Нашег свештеника, оца Илије Комадине, више нема, он се преселио у вечност.

Ми смо сада лишени Свете Литургије, беседа по Светом Писму на српском језику и свих осталих верских обреда, и изложени смо нападима разних секти које би да прогутају православље. Овде у страниој земљи без верске заштите! Смилиј се, Владико!“ (Владика Сава, „Историја...“)

То исто писмо садржи нека веома занимљива обавештења о броју Срба који су припадали тој парохији. У писму се тврди: „Срба који живе у овој парохији има до 40,000 а од тога најмање 15,000 оних који су скоро без изузетка духовни чланови богохраните Епархије Вашег Преосвећенства, који свакодневно траже богослужења.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Сви српски свештеници који су служили у Америци били су под црквеном влашћу Руске православне цркве. „Новоосноване црквено-школске општине и парохије биле су припојене Руској православној цркви која је основала Српску Верску Мисију за Србе и, показујући материнско

старање, обезбеђивала је финансијску помоћ колико је најбоље могла.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Архимандрит Севастијан Дабовић, старешина Српске Мисије при Руској православној цркви у Америци, у свом писму Светом Синоду Карловачке Митрополије, у коме обавештава да је дао оставку на свој положај, даје нека обавештења која се односе на Србе у Америци: „Они живе по парохијама и својим новцем издржавају свештенике и свете цркве: руску, грчку, сирјанско-арапску, англиканску, јерменску, румунску, бугарску, латинску а такође и разне секте, и њихову српску која броји око 100,000 душа. Што осталих 100,000 Срба (укупно 200,000) нису регистровани нигде у Америци, разбацани и незаинтересовани, није моја кривица, јер немогуће је за једног човека да све обави. Савест ми је мирна. Чак иако су донекле рационалисти, Срби су у дубини својих душа побожни и воле православље и српство. У Америци има два руска (трећи ће ускоро бити наименован посебно за Канаду) епископа, један грчки епископ, један арапски, један јерменски, један чешки старокатолички епископ, један украјински (Галиција) грчко-католички епископ и остали епископи. Нема српског епископа. Има 19 српских парохија (засада) са српских светим црквама, и једанаест канонских српских свештеника, пет неканонских и два ђакона.“ (Владика Сава, „Историја...“)

У истом том писму Архимандрит Севастијан Дабовић пише: „Већина Срба су казали да не желе никакву другу јурисдикцију, чак ни руску, већ своју српску црквену јурисдикцију.“ (Владика Сава, „Историја...“)

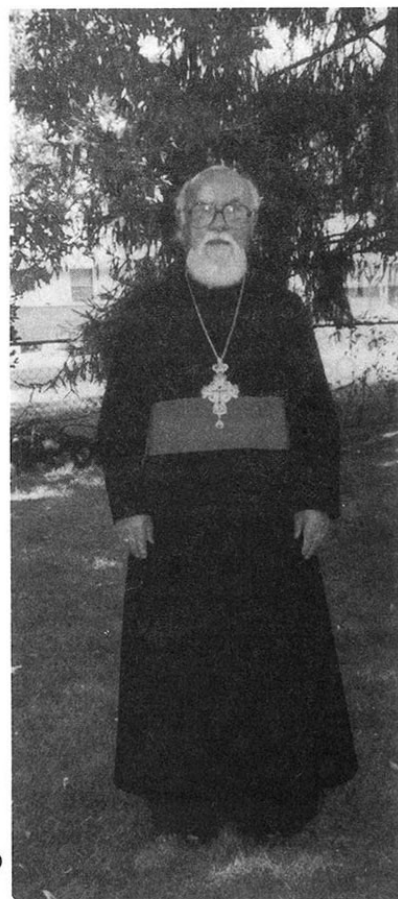
Руска православна црква је била вољна да узме све Србе под своју јурисдикцију за увек. У том случају оснивање Српске православне цркве у Америци би било непотребно. Међутим, српски досељеници нису никада престали да припадају Српској православној цркви у крају из кога су дошли и стално су желели да имају Српску православну цркву у Америци и Канади којој би припадали.

Стварање Српске православне цркве у Америци и Канади и очување националног идентитета је био изванредно тежак задатак, али се наши преци нису због тога уплашили или обесхрабрили, већ су постигли оба та циља. Како епископ Сава пише у својој „Историји“: „Многи од првих досељеника, пошто су се снашли у Америци, одлучили су да остану. Стварно, велики проценат њих су били неписмени, али они су били ти који су

најбоље очували своју веру и српску националност; они су послали преко 8,000 добровољаца за време Првог светског рата за ослобођење Србије, одржали своју децу у вери и српском духу и учили их српском језику, српској историји и српској народној поезији.“ (Владика Сава, „Историја...“) Можемо подсетити на то да је било мало, врло мало деце наших првих досељеника у Америку која нису знала српски језик, а сада је мало, врло мало наше деце која говоре српски.

Треба указати и на то да су „Црквене општине и парохије осниване од стране мирјана, а у ретким случајевима од стране свештеника, као на пример Севастијан Дабовић у Џексону, 1895.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Из разних разлога, о којима нећемо овде говорити, „...узело је пуних тридесет година да се организује Српска православна црква у Америци и Канади. Наиме, Срби су најпре оснивали добротворна друштва, за случај повреде на раду, болести или смрти, а затим црквено-школске организације. Подизали су цркве и школе, покретали новине, организовали хорове и женска потпорна друштва, уређивали гробља, расејавајући своје кости широм огромног пространства Америке и Канаде. Све су ово чинили онда када су наднице за десеточасовни (радни) дан биле често мање од једног долара. Они су од тих надница живели,

Др Матеја Матејић,
протојереј-ставрофор

подизали и снабдевали цркве и помагали своје фамилије у старом крају. За време Првог светског рата Срби су послали преко 8,000 добровољаца и помоћ у вредности преко милион долара." (Владика Сава, „Историја...“)

Онај који буде читао „Историју“ коју је написао владика Сава шумадијски када буде објављена на енглеском језику - а то треба ускоро да се оствари - упознаће се са свима тешкоћама и препрекама које су биле на путу остварења Српске православне цркве у Америци и Канади. На жалост, као што је то увек случај са нама Србима, неке од препрека су долазиле од Срба, па чак и од српских свештеника. Ипак, „Српска православна црква у Америци и Канади је најзад створена 1921 године, иако није била попуњена (тј. није имала епископа, ММ) још пет година, јер осиромашена за време Првог светског рата Српска православна црква није била у стању да финансијски помаже Српску православну цркву у Америци и Канади, која је наставила да има финансијске проблеме све до избијања Другог светског рата.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Ми смо захвални Богу што се финансијски положај Српске православне цркве у Америци и Канади до те мере поправио да јој не само није потребна финансијска помоћ Српске православне цркве из старог краја, него је она, одазивајући се на разне апеле из старог краја и помажући Цркву тамо, само за последњих пет и по деценија послала милионе долара.

Први српски епископ Српске православне Америчко-канадске епархије је био блаженопочивши епископ Мардарије Ускоковић. Читајући књигу „Животопис Владике Мардарија“ коју је објавио покојни Драгослав Драгутиновић, читалац сазнаје многе податке о његовом мученичком животу.

Све досад речено даје једну општу слику услова под којима су живели рани српски досељеници у Америку и Канаду и њихових напора да остваре своју Српску православну цркву у Америци и Канади. Остаје да се каже неколико речи о овој српској православној парохији Светога Николе у Монровилу, а некада у Вилмердингу.

„Иако је парохија у Вилмердингу била једна од првих српских парохија основаних у Америци, Карамата није дао много обавештења о њој. Из његовог извештаја се сазнаје да нису имали свештеника и да је нови био изабран, Стеван Самарџић из Србије, који још није био стигао у

Америку.“ (Владика Сава „Историја...“) Међутим, на основу „Историје“ Владике Саве, сазнаје се да је „Црквена општина у Вилмердингу била међу првима која је добила „чартер“, 27. септембра 1905, на име Српске православне цркве св. Николе у Вилмердингу, Пенсилванија. Молбу за „чартер“ су потписали Јован Личина, Михаило Зорић, Теодор Узелац, Никола Радановић и Михаило Маџешић.“ (Владика Сава, „Историја...“)

Даље се види из „Историје“ владике Саве да се ова парохија трудила да обезбеди верско образовање за децу, да је имала женска потпорна друштва и да је „Српски црквени хор Св. Никола у Вилмердингу основан 3. јуна 1929. и да најпре није имао диригента. За извесно време хором је дириговао о. Милан Г. Поповић, али 1937.“ (Владика Сава „Историја“) довели су из Југославије Бориса Добровољског. У уговору који је парохија потписала са Добровољским наведено је да „...Добровољски ће редовно обучавати певању црквени и световни хор, два хора - старије омладине у Српском певачком друштву св. Никола и школску децу испод 15 година старости. Настава ће се изводити према наставном плану и порграму које ће припремити сам наставник заједно са парохом и црквеном општином (...) Старији хор ће примати обуку два пута недељно, а дечији хор такође два пута недељно.“ (Владика Сава, „Историја“)

У овом говору дато је само једно кратко обавештење у вези са историјском прошлосту ваше парохије. Што се тиче савремене историје, нема потребе да вам о томе говорим. Ви сте учесници најновије историје ваше парохије. Ви сте они који сте дали доказа о томе да сте достојни наследници ваших дедова и родитеља који су основали ову парохију.

Нека ми буде дозвољено да своје излагање завршим следећом напоменом: свака генерација се памти по својим градилачким или рушилачким напорима. Од наших предака ми смо наследили скупочено наследство које смо, досад, верно сачували. Нека би нам Господ помогао да схватимо да је задатак, ове, наше генерације, не само да градимо српске православне цркве и сале, већ и ДА САЧУВАМО ИДЕНТИТЕТ, СВЕТОСТ, ДУХ, УЧЕЊЕ И ПРАКСУ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ КОЈУ СУ НАМ ПРЕДАЛИ НА ЧУВАЊЕ НАШИ ПРЕЦИ.

Др Матеја Матејић,
протојереј-ставрофор

СЛУЖЕЊА, ПОСЕТЕ И ПРИЈЕМИ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ САВЕ У ПЕРИОДУ ОД 19. АПРИЛА ДО 25. МАЈА 1997. ГОДИНЕ

Његово Преосвештенство епископ шумадијски Господин Др Сава изволео је:

Учествовати на Врбици у храму Светога Саве у Крагујевцу; учествовати на Врбици у Саборном храму у Крагујевцу и служити вечерње;

На Цвети служити литургију у Старој крагујевачкој цркви; присуствовати избору настојатељице манастира Грнчарице;

На Велики понедељак учествовати у Пређеосвећеној литургији у Старој крагујевачкој цркви;

На Велики уторак служити Пређеосвећену литургију на Опленцу;

На Велику среду примити француског и канадског амбасадора;

На Велики четвртак служити литургију у Саборној крагујевачкој цркви; са Преосвећеним епископом жичким Г. Стефаном служио четрдесетодневни парастос проф. Др Љубомиру Дурковићу - Јакшићу у манастиру Дивостину; служити бденије у Саборној крагујевачкој цркви;

На Велики петак служити вечерње у Саборној крагујевачкој цркви;

Служити јутрење Велике суботе-статije у Саборној цркви; служити јутрење у храму Светога Саве у Крагујевцу;

Први дан Васкрса служити јутрење у Саборној цркви; служити литургију у Саборној цркви у Крагујевцу; служити пасхално вечерње у Новој јагодинској цркви;

Други дан Васкрса служити литургију у Старој крагујевачкој цркви и рукоположити ђакон Милана Топића у чин презвитера;

Трећи дан Васкрса служити литургију у храму Светога Саве у Крагујевцу; осветити темељ новог храма Св. великомученика Пантелејмона у Комаранима-Мотрићу; посетити манастир Каленић и одржати седницу у вези са обновом манастирских конака;

1. маја учествовати на бденију у манастиру Сисојевцу;

2. маја учествовати у освећењу манастира Сисојевца;

У Недељу антипасхе-Томину присуствовати литургији коју је служио у храму Васкрсења Христовог у Крагујевцу Преосвећени Епископ осечкопољски и барањски Г. Лукијан; осветити обновљени храм Св. великомученика Георгија на Липару и нову црквену салу (освећење обавио епископ Лукијан);

5. маја посетио храм Св. великомученице Недеље у Десимировцу; учествовао на бденију у Саборној цркви које је служио епископ осечкопољски и барањски Лукијан;

На Ђурђевдан служио литургију у Саборној крагујевачкој цркви и рукоположио Милорада Јовановића, свршеног богослова у чин ђакон;

7. маја служио помен блаженопочившем патријарху српском Гаврилу у Саборној цркви, а поводом годишњице смрти;

На Марковдан служио литургију у Вишевцу и рукоположио ђакон Милорада Јовановића у чин презвитера;

10. маја служио литургију у Сиоковцу и рукоположио

Нинослава Дирака, студента Богословског института, у чин ђакон; посетио манастир Јошаницу;

11. маја осветио зидни живопис у Малим Крчмарима и служио литургију;

12. маја служио литургију у Великој Сугубини; посетио манастир Вољавчу; посетио градилиште храма Св. великомученика Димитрија у Крагујевцу; примио епископа западноамеричког Г. Јована; посетио манастир Грнчарицу;

15. маја осветио зграду Скупштине општине Младеновац;

17. маја отворио изложбу икона г. Сотириоса Панаилидиса у Лазаревцу; посетио храм у Шопићу; венчао у Младеновцу Дејана и Горицу Јеремић;

18. маја служио литургију у манастиру Саринцу; посетио манастир Ралетинац;

19. маја служио литургију у манастиру Св. праведног Јова у Прекопечи;

21. маја служио бденије у манастиру Драчи;

22. маја служио литургију у манастиру Драчи;

25. маја служио литургију у манастиру Грнчарици и произвео монахињу Домнику (Игњатовић), настојатељицу манастира Грнчарице, у чин игуманије.

КАЛЕНИЋ

Година XIX
3/1997

Издавач
Српска православна епархија шумадијска

Издаје шест пута годишње

Уређује Одбор

Главни и одговорни уредник
Драгослав Степковић

Уредништво и администрација
„КАЛЕНИЋ“
Крагујевачког октобра 67
34000 Крагујевац

Телефон 034/32-642

Штампа
„Stillart“
Београд, Булевар Уметности 2а

Тираж
3600 примерака

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Сава изволео је:

Осветити

Зграду Скупштине општине у Смедеревској Паланци 25. фебруара 1997; Зграду Скупштине општине у Јагодини 3. марта 1997; Темелј новог храма Св. великомученика Пантелејмона у Комаранима - Мотрићу, Трећег дана Васкрса 1997.

Рукоположити

Ђаконa Вида Милића у чин презвитера, 30. марта 1997, у Светоуспенском Саборном храму и поставити га за привр. пароха прве барајевске парохије у Арх. нам. бељаничком (Ебр. 215/97);

Ђаконa Милана Топића у чин презвитера Други дан Васкрса у храму Силаска Светогa Духа у Крагујевцу и поставити га за пароха друге парохије при храму Св. арх. Гарвила у Буковику у Арх. нам. орашачком (Ебр. 289/97).

Рукопроизвести

Миодрага Крстића, студента теологије из Крагујевца, у чин чтеца (Ебр. 83/97);

Протонамесника Радосава Станковића, пароха јагодинског и старешину храма Св. ап. Петра и Павла у Јагодини у чин протојереја (Ебр. 290/97);

Монахињу Домнику (Игњатовић), настојатељицу манастира Грнчарице у чин игуманије (Ебр. 404/97).

Поставити

Протојереја Драгослава Сенића, пароха паланачког, за члана заменика Црквеног суда (Ебр. 148/97);

Преместити јереја Драгана Мишића, привр. пароха драгоцветског, Арх. нам. беличко, за привр. пароха глоговачког, у истом Арх. нам. (Ебр. 42/97);

Јереја Драгишу Илића, привр. пароха глоговачког, Арх. нам. беличко, за привр. пароха драгоцветског, у истом Арх. нам. (Ебр. 43/97).

Примити у свезу клира

Ђаконa Вида Милића из Епархије добро-босанске (Ебр. 174/97);

Александра Бороту, дипломираног теолога, из Епархије горњокарловачке (Ебр. 223/97).

Предложити за старосну пензију по молби

Протојереја Слободана Милановића, привр. пароха мајурског, Арх. нам. беличко (Ебр. 86/97).

Разрешити

Јереја Милуна Алексића, привр. пароха јунковачког, Арх. нам. опленачко, дужности старешине храма Преображења Господњег у Жабарима (Ебр. 209/97).

Поверити у опслуживање

Јереју Саши Гавриловићу, привр. пароху јеловичком, упражњену парохију горњотрешњевачку, Арх. нам. орашачко (Ебр. 10/97);

Протојереју Слободану Милановићу, умировљеном пароху, упражњену парохију мајурску, Арх. нам. беличко (Ебр. 86/97).

Основати

Српску православну црквену општину у Винчи, Арх. нам. опленачко (Ебр. 78/97);

Епархијско омладинско летовалиште „Јошаница“ (Ебр. 84/97);

Другу парохију при храму Св. арх. Гаврила у Буковику, Арх. нам. орашачко (Ебр. 118/97);

Четврту парохију при храму Св. арх. Гаврила у Аранђеловцу, Арх. нам. орашачко (Ебр. 119/97);

Другу парохију при храму Св. оца Николаја у Барајеву, Арх. нам. бељаничко (Ебр. 211/97).

Припојити

Прву и другу парохију при храму Св. великомученика Пантелејмона у Станову-Крагујевцу Српској православној црквеној општини крагујевачкој (Ебр. 41/97).

Ставити под суд и забрану свештенодејства

Јереја Милорада Живковића, привр. пароха белосавачког, Арх. нам. младеновачко (Ебр. 203/97).

Поделити канонски отпуст

Јереју Жарку Благојевићу, привр. пароху барајевском, за Епархију бачку (Ебр. 176/97).

Упокојио се у Господу

монах Мардарије, сабрат манастира Јошанице.

